

Technická univerzita v Liberci
FAKULTA PEDAGOGICKÁ

Katedra: Tělesné výchovy
Studijní program: 2. stupeň
Kombinace: Tělesná výchova – Matematika

Streetball ve světě a České republice
Streetball in the World and Czech Republic
Streetball in der Welt und in der
Tschechische Republik

Diplomová práce: 08-FP-KTV-209

Autor:

David VENCL

Podpis:
.....

Adresa:

K. J. Erbena 1893

470 01, Teplice 01

Vedoucí práce: PaedDr. Hana Janatová

Konzultant:

Počet

stran	slov	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
85	15515	30		45	

V Liberci dne: 6. 5. 2008

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce.

V Liberci dne: 6. 5. 2008.

David Vencel

Poděkování

Děkuji vedoucí práce PaedDr. Haně Janatové za vedení a podnětné rady při jejím vypracování.

Streetball ve světě a České republice

David Vencel

DP-2008

Vedoucí DP: PaedDr. Hana Janatová

Resumé

Diplomová práce mapuje vývoj streetballu ve světě a České republice. Popisuje nejvýznamnější osobnosti, týmy a události, které přispěly k rozvoji tohoto sportovního odvětví. Nastiňuje historický podtext, který vedl ke vzniku streetballu, rozebírá jeho vztah k basketbalu a informuje o stavu vývoje v dnešní době na základě rozhovorů, odborné literatury a specializovaných internetových stránek. Je také součástí programu propagace streetballu České streetballové federace.

Streetball in the World and Czech Republic

Summary

The diploma thesis maps the development of streetball in the world and the Czech Republic. It describes the most significant persons, teams and events that contributed to the development of this sport branch. It outlines historical context that led to the rise of streetball, analysis its interaction to basketball and informs about the contemporary condition of the development on the basis of interviews, professional literature and specialized internet sites. It is also a part of the programme of the promotion of streetball of Czech Streetball Federation.

Streetball in der Welt und in der Tschechische Republik

Zusammenfassung

Die Diplomarbeit kartiert die Entwicklung des Streetballs in der Welt und auch in der Tschechischen Republik. Es beschreibt bekannteste Persönlichkeiten, Team und Ereignisse, die zur Entwicklung dieser Sportart beigetragen haben. Es exponiert die historisch verhüllte Bedeutung des Textes, der zur Entwicklung des Streetballs geführt hat, es bewertet seine Beziehung zum Basketball und informiert über den Stand der Entwicklung heutzutage auf der Basis der Gespräche, Fachliteratur und spezialisierten Internetseiten. Sie ist auch ein Teil des Streetball Propagationsprogramms in der Tschechischen Republik.

Obsah

	<u>Úvod</u>	12
1	<u>Cíle</u>	14
2	<u>Teoretický základ</u>	16
	2.1 Sport	16
	2.2 Sportovní hry	16
	2.3 Basketbal	17
	2.4 Streetball	17
	2.5 Street-basketball – varianty basketbalu	20
	2.6 Příbuzné hry	20
3	<u>Vznik a historie</u>	27
	3.1 Historie basketbalu	27
	3.2 Historie streetballu	31
	3.2.1 Počátky streetballu	31
	3.2.2 První týmy	33
4	<u>Streetball ve světě</u>	36
	4.1 Nejvýznamnější týmy	36
	4.1.1 Harlem Globetrotters	36
	4.1.2 Texas Western University	45
	4.1.3 And1	49
	4.2 Nejvýznamnější hráči	54
	4.2.1 Earl „The Goat“ Manigault	54
	4.2.2 Allen „The Answer“ Iverson	56
	4.2.3 Jason Williams	59
	4.3 Nejznámější hřiště	60
	4.3.1 Rucker Park	61
	4.3.2 The Dome	61
	4.3.3 The Cage	62
	4.3.4 Franklin Park	62
	4.3.5 Venice Beach	63
	4.4 Nejvýznamnější turnaje	63

	4.4.1 Entertainer's Basketball Classic	63
	4.4.2 World Streetball Championship	64
	4.4.3 Boost Mobile Elite 24 Hoops Classics	64
5	<u>Streetball v České republice</u>	66
	5.1 Nejvýznamnější týmy	66
	5.1.1 Xstream Converse team	66
	5.1.2 Fireball team	70
	5.2 Nejvýznamnější hráči	73
	5.2.1 Jakub „JRock“ Skála	73
	5.2.2 Lukáš „Gigi“ Kraus	74
	5.3 Nejznámější hřiště	74
	5.3.1 Adidas Court Sparta	75
	5.3.2 Nike Na Pražačce	75
	5.4 Nejvýznamnější turnaje	75
	5.4.1 Český pohár ve streetballe	77
	5.4.2 Prague International Streetball Cup	77
	5.4.3 Czech Open 5on5	77
	5.4.4 Pražská streetballová liga	78
	5.4.5 První česká streetballová tour	78
	5.4.6 3 na 3 Street Roudnice nad Labem	79
6	<u>Závěr</u>	80

ÚVOD

„I love this game!“ To je slogan jednoho z prvních týmů streetballu v jeho stoleté historii. Časem tento slogan převzala od *Harlemu Globetrotters* americká NBA. Vyjadřuje postoj mnoha lidí po celém světě. Je to láska a obdiv ke hře, která dává možnost uplatnit se každému z nás.

Streetball je v České republice poměrně novým sportem, ale získává si stále více obdivovatelů. Díky propagaci sportovní firmy AND1, americké basketbalové ligy NBA a *České Streetballové Federace* (ČSF) zájem o tento netradiční sport stále roste.

Streetball vidíme v poslední době hrát stále častěji. Ve městech rostou stále častěji multifunkční hřiště, která dávají možnost rozvíjet pohybové schopnosti v mnoha směrech a v neposlední řadě ve hrách odvozených od basketbalu.

To, že zájem o streetball stoupá, je vidět nejen z návštěvnosti hřišť, ale i z návštěvnosti webových stránek zabývajících se touto tematikou. Například website *streetball21.cz*, který spolupracuje s ČSF, měl průměrnou návštěvnost před dvěma roky 30 návštěvníků denně a dnes je to přes 200 návštěvníků každý den.

Z rozhovorů s mnoha basketbalovými profesionály a dalšími hráči streetballu vyplývají důvody, proč tento sport získává na oblibě. Streetball dává možnost ukázat každému svou míru nadání, tvořivosti, pílě a pevné vůle. Velkou výhodou je, že streetball je možné hrát v libovolném množství hráčů. Počínaje hrou jeden na jednoho až po hru pět na pět.

I pokud je hráč samotný, najde mnoho aktivit a her procvičujících schopnosti jednotlivce. V takovém případě je soupeřem sám sobě, když se snaží překonat sám sebe.

ČSF zaznamenala vzestup zájmu o tuto variantu basketbalu a proto jsme se dohodli na vzájemné spolupráci. Tuto práci by chtěla využít v jednom ze svých programů propagace streetballu.

1. CÍLE

Cílem této práce je zmapovat historické události vzniku a vývoje streetballu, objasnit jeho interakci s basketbalem z historického hlediska, z pohledu pravidel, jejich znění a výkladu a vztahu mezi komunitou basketbalistů a streetballerů (hráčů streetballu).

Informace k této práci jsem čerpal z velké míry z internetu, dále pak z knih, časopisů a interview. Za prvé mým zdrojem byly oficiální stránky týmů nebo turnajů psaných česky, anglicky, rusky, německy a polsky, za druhé to byly články v internetových encyklopediích wikipedia a hoopedia, za třetí korespondence a rozhovory s vrcholovými basketbalisty, organizátory turnajů, hráči streetballu a dalších lidí zabývajících se streetballem v různých pozicích a za čtvrté z literatury zabývajících se touto tematikou.

Ve druhé kapitole nejprve definuji pojmy, se kterými budu ve své práci pracovat a popíšu základní pravidla streetballu.

Ve třetí kapitole seznámím čtenáře se vznikem a historií basketbalu. Ukážu jak se spolu s vývojem společnosti vyvíjel pohled na basketbal a zvláště na jeho hráče. Dále jak docházelo k vývoji pravidel, a jak se paralelně s basketbalem vyvíjí i streetball. Zároveň ukážu, z jakého prostředí vzešel. Spolu s vývojem společnosti se vyvíjel i pohled na basketbal a zvláště na jeho hráče. Stejně tak docházelo i k vývoji pravidel. Paralelně s basketbalem se vyvíjí i streetball. Zde bych chtěl ukázat z jakého prostředí vzešel.

Ve čtvrté kapitole, která je věnována streetballu ve světě se zmíním o nejvýznamnějších týmech, hráčích a turnajích a neznámějších místech kde docházelo a dochází k bojům o krále hřiště.

Pátá kapitola je věnována streetballu v České republice a jeho krátké historii. I zde se snažím přiblížit nejdůležitější prvky jako jsou týmy, hráči, turnaje a hřiště.

2. TEORETICKÝ ZÁKLAD

2.1 SPORT

„Sport, pohybová činnost soutěžního charakteru provozovaná podle určitých pravidel či konvencí. Závodní sport se vyznačuje snahou po nejlepším (nejvyšším) tělesném výkonu a po vítězství nad soupeřem, jež je kritériem úspěšnosti sportovce.“ [MaE]

2.2 SPORTOVNÍ HRY

„Sportovní hry, soutěživá činnost dvou jednotlivců nebo kolektivů soupeřících podle pevně stanovených pravidel; skupina tzv. velkých pohybových her s normalizovanými pravidly. Jejich obsahem je současná, přesně limitovaná činnost dvou soupeřících kolektivů nebo jednotlivců, kteří se snaží prokázat svou převahu lepším ovládním jednoho společného náčiní (míče, kotouče), s nímž plní různé herní úkoly za neustále se měnící situace, vyžadující okamžitou reakci na akci soupeře. Podmínky pro obě strany jsou pokud možno stejné, hraje se podle celostátně či mez. platných pravidel. Jediným měřítkem pro posouzení výkonu je výsledek utkání.“ [MaE]

Sportovní hry rozdělujeme podle cíle, kterým je buď dosažení branky nebo bodu dopravením míče nebo kotouče do branky, koše apod., který je chráněn soupeřem nebo získá „bod“ tím, že dopraví míč do soupeřova území tak, aby jej soupeř nemohl vrátit“, nebo ve sportovních hrách pálkovacích dosažení během zápasu určité mety, případně zabránit v tom soupeři. Ve sportovní hře rozlišujeme útok a obranu. Systémem hry v kolektivních sportovních hrách rozumíme způsob jakým

vedeme hru celého družstva. U herní činnosti rozeznáváme stránku technickou a taktickou. „Technicko-taktický výkon jednotlivce je podmíněn úrovní jeho pohybových a volných vlastností. – s. h. upevňují zdraví cvičících, podporují jejich tělesný rozvoj, přispívají k vývinu rychlé orientace, postřehu, rychlého odhadu a úsudku.“ V naší zemi je ze sportovních her nejvíce rozšířen fotbal, lední hokej, volejbal, basketbal, florbal, házená a tenis. [MaE]

2.3 BASKETBAL

„Basketbal hrají dvě družstva o pěti hráčích. Cílem každého družstva je hodit míč do soupeřova koše a zabránit soupeři, aby dosáhl koše. Basketbal je řízen rozhodčími, rozhodčími u stolku a komisařem.

Koš, na který družstvo útočí, je koš soupeře a koš, který družstvo brání, je koš vlastní.

Vítězem utkání je to družstvo, které docílilo větší počet bodů na konci hrací doby.“ [KAR]

2.4 STREETBALL

Streetball je městská forma basketballu, která se dnes hraje na hřištích a tělocvičnách po celém světě. Obvykle je použita jedna strana hřiště, ale jinak jsou pravidla hry velmi podobná těm z profesionálního basketbalu. Počet hráčů v jedné hře se může pohybovat od jednoho útočníka na jednoho obránce (známé také jako *one on one* neboli *mano a mano*) až k dvěma týmům po pěti hráčích v každém z nich.

Streetball je velmi populární hra na celém světě a některá města v USA organizují streetballové programy, jako půlnoční basketbal, který má za úkol pomáhat mladým lidem vyhýbat se problémům spojených s kriminalitou a drogami. Mnoho měst dokoce pořádá svoje vlastní celovíkendové streetballové turnaje. *Hoop It Up* a *Houston Rockets Blacktop Battle* jsou jedny z nejpulárnějších. V nedávných letech streetball zaznamenal vzestup zájmu médií, částečně díky televizním exhibicím jako například *Streetball* a *City Slam* na sportovním kanálu ESPN a také cestovním exhibicím jako jsou *AND1 Mixtape Tour*, *Ball4Real* nebo *Streetball Extreme*.

Zatímco pravidla streetballu jsou v těch nejdůležitějších hlavních bodech stejná jako pravidla basketbalu, samotná hra dává větší důraz na hru jeden na jednoho, kde jeden je útočník a druhý obránce. Útočník často předvádí mnoho rychlých pohybů, kterými se snaží dostat ke koši. Tyto pohyby zahrnují crossovery (rychlá změna směru pohybu), jab step (dribling s poskokem) a další triky, které mají zmást soupeře. Streetball se často vyznačuje úžasnými smeči, alley oopsy (chycení přihrávky ve výskoku a následná smeč), velmi působivým držení míče a hrubou a urážlivou mluvou. Při tahu na koš se používají buď triky, které mají obelstít pozornost obránce tak, že se dívá jinam a nebo ho prostě jenom zmást. Je mnoho triků, které dnešní streetballeři používají při útoku. Jednou z nejznámějších je takzvaný „bumerang“ (naznačení přihrávky nad hlavou soupeře), který poprvé předvedl Phillip „Hot Sauce“ Champion.

Určité porušení pravidel tradičního basketbalu se zde vůbec neřeší, jako je například nesený balon. Styl je často rozhodujícím faktorem pro to, co je ve streetballu v pořádku

a co není. Jestliže to dobře vypadá, tak to je v pořádku. V tomto smyslu je streetball více o umění se předvést.

Avšak pravidla se liší a někdy se můžou lišit výrazně, podle hřiště na kterém se hraje. Téměř neměnné je pravidlo zvané „Call your own foul“, což znamená „zahlas svůj foul“. To znamená, že hráč který věří, že byl faulovaný zahlásí „Foul!“ a hra bude zastavena a míč dostane družstvo faulovaného hráče. Etiketa toho co zahrnuje foul je dána místní sociální normou, vážností a úrovní hry. Nováček na daném hřišti by měl sledovat status quo místní hry a přizpůsobit se. V některých místech se mohou lišit například tato pravidla:

- Travelling – buď se toleruje, nebo netoleruje krok před a po driblingu. A o kolik je může udělat více kroků po driblingu, nebo nemůže žádný.
- Hand-checking on defense – v jaké míře je povolen kontakt mezi útočníkem a obráncem

Společným rysem ve streetballu je „pick up game“. Abyste se zúčastnili hry kdekoli na světě, stačí abyste prostě přišli na hřiště, kde lidé hrají a naznačili, že byste si chtěli zahrát. Potom ve chvíli, kdy hra na hřišti skončí si vyberete tým a zahrajete si. Mnohé hry se hrají do 7, 10 nebo 11 bodů s tím, že se všechny dosažené koše počítají za jeden bod nebo koše dosažené za trojkovou čárou za body dva a zbytek za jeden. Hráči často volí hru „win by 2“ nebo „win by 3“, což znamená, že tým musí vyhrát o dva nebo tři body. Na některých místech hrají na náhlou smrt. To znamená, že když se hraje do sedmi bodů a vítěz musí dosáhnout o tři body více než soupeř a při devíti bodech je náhlá smrt, tak vítězí ten, kdo dosáhl buď sedmi bodů s rozdílem tří, nebo dosáhne devíti bodů. Nejzná-

mější streetballová hra je „3on3“ (tři na tři) na jeden koš, přestože hra „5on5“ na celé hřiště se objevuje taky.

Specifickým znakem streetballu je to, že tzv. „MC“ („Master of Ceremonies“). Při takovéto hře se na hřišti objevuje další účastník hry, „MC“, který je velmi blízko hráčů, snaží se nezasahovat do hry a komentuje hru pomocí mikrofónu divákům. [WST]

2.5 STREET-BASKETBALL - VARIANTY BASKETBALU

Varianty basketbalu jsou hry a aktivity na něm založené a nebo jsou mu podobné. V těchto variantách hráč používá běžné basketbalové dovednosti. Některé jsou ve své podstatě identické s basketbalem, lišící se pouze v „nepodstatných“ podrobnostech. Zatímco jiné jsou basketbalu vzdálenější a dalo by se diskutovat, jestli se jedná ještě o variantu basketbalu nebo samostatnou hru. Další varianty zahrnují dětské hry, závody nebo aktivity, jejichž záměrem je pomoci hráči procvičit si nebo upevnit dovednosti, které mohou nebo nemusí mít soutěžní charakter. Většina variant se hraje v neformálním prostředí bez přítomnosti rozhodčích. A někdy bez přísného prosazování oficiálních pravidel hry. Těmto variantám se obecně říká street-basketball neboli streetball, přestože streetball je jen jednou z variant basketbalu. [WVB]

2.6 PŘÍBUZNÉ HRY

Skutečná soutěžní hra basketbalu se může hrát již v počtu dvou hráčů. Samotná hra se může nazývat podle počtu hráčů v každém týmu; hra o šesti hráčích se může označovat jako „tři na tři“ nebo 3-v-3. Na soupisce týmů je

obvykle stejný počet hráčů, ale někdy se týmy mohou domluvit na hře, kde jeden z týmů má hráče navíc. Někdy je lichý hráč „střídajícím“, takže útočný tým má vždy o jednoho hráče navíc. Lichý hráč tedy střídá týmy a hraje vždy s týmem útočícím.

I pro neformální prostředí je neobvyklé, aby bylo v soupisce více jak pět hráčů, protože hřiště se stává přeplněným a tak nedovoluje pohyb a dostatečné rozvinutí hry mezi hráči.

Basketbal šest na šest byl formou basketbalu ve dvacátých letech, hlavně mezi dívkami na střední škole.

Basketbal tři na tři zůstává soutěžně hrán pouze amatéry, například turnaj organizovaný *Association of College Unions International*.

Half-court

Ke hře na celé hřiště dochází pouze při počtu deseti hráčů, a může být těžké zamluvit celé hřiště pouze pro dva týmy. Proto je basketbal často hrán na půlce hřiště, hlavně proto, že se zdvojuje počet hráčů, kteří mohou hrát na hřišti najednou, a tento vzor hry je často vyžadován v rušných lokalitách, jako jsou veřejné tělocvičny nebo zdravotní kluby. Pro většinu tréninkových aktivit je to dostatečné.

Ve hře na jeden koš je nutné, při změně útočícího družstva na bránící a opačně, míč tzv. „vyčistit“. Tým musí míč vyčistit před střelou na koš, aby hráči měli šanci změnit svá postavení, což simuluje hru na celé hřiště.

Drobné variace čištění míče jsou běžné a někdy se může od hráčů vyžadovat, aby míč vyčistili při každé změně vlastnictví míče. Téměř vždy se čištění vyžaduje při doskoku míče obránci, ale nemusí být vyžadováno při vypíchnutí míče, bloku střely nebo „air ballu“ (střela, která se nedotkne koše nebo desky), což simuluje rychlou změnu vlastníka míče při basketbale.

Existuje několik variací čištění míče: 1. „one pass out“ – při změně vlastnictví míče musí být míč předán spoluhráči a to je jediná podmínka čištění; 2. „the bottle“ – míč musí být vzat za šestkovou čáru, což bývá dobré pravidlo pro mladé hráče; 3. kombinace předcházejících čištění míče za trojkovou nebo šestkovou čárou. Jestliže se týmu podaří získat míč zpátky, ještě před tím než soupeř míč vyčistil, je povinen i tak míč znovu vyčistit.

Původ hry na polovinu hřiště je neznámý, ale některé formy jsou pravděpodobně stejně staré jako basketbal. Jednoduše proto, že dovoluje malému počtu lidí, aby hráli bez toho, že by se rychle vyčerpali při běhání přes celé hřiště při každé změně vlastníka míče. V dnešní době je trojková čára běžně používána jako čistící čára a čára poloviny hřiště za autovou čárou. Trojková lajna je blíže ke koši a dovoluje čištění v jakémkoli směru od koše na rozdíl lajny na půlce. V době, kdy byla varianta hry na polovinu hřiště vymyšlena, ještě neexistovala trojková čára (ta byla vymyšlena až v roce 1961 a běžně se začala používat až v letech sedmdesátých), a proto se ujal název „na polovinu hřiště“ („half-court“).

Také může být rozdíl ve znovuobnovení hry po faulu, autu nebo jiném přerušení hry. Zatímco v basketbale se to děje vhozením míče do hry z vnější části hřiště, která je nejbližší příčině přerušení hry. To se může objevit i ve hře na půl hřiště, ale častěji se hra obnovuje v nejbližším bodě nad trojkovou čarou, kde se často hraje podle pravidla „courtesy“ („zdvořilostní“ pravidlo také známé jako „checking the ball“). Při uplatňování tohoto pravidla je nutné, aby před tím, než je míč vhozen znovu do hry, byl podán bránícím hráčem útočníkovi. Cílem tohoto pravidla je ujistit se, že všichni členové bránícího týmu si uvědomují, že míč se po přerušení opět vrací do hry. To kontroluje bránící hráč, který míč podává soupeři. Často je od hráče, který přebírá míč, vyžadováno, aby před střelou na koš přihrál spoluhráči. Toto pravidlo se nazývá „doubling in“.

Streetball

Ve streetballe (známém také jako „pickup“ nebo „street“) je konečný počet bodů stanoven jedním z týmů. Trestné hody nejsou běžnou praxí a fauly jsou hlášeny faulovaným hráčem. Fauly hlášené obráncem zpravidla nejsou brány v potaz pokud nejsou vyložené.

Pojem streetball se může vztahovat také na specifický styl hry, který se zaměřuje více na individuální talent hráčů. Některé styly se mohou vymykat tradičním pravidlům; chvástání a dobírání si soupeře je běžnou součástí a někteří hráči se vyžívají v přehnaném driblingu, který by byl s největší pravděpodobností v profesionálních ligách basketbalu posouzen jako porušení pravidel. Přesto je tento styl

velmi populární a některé zápasy jsou vysílány na sportovní televizní stanici *ESPN*.

Jedno z nejslavnějších míst streetballové hry je Rucker Park v New Yorku. Kareem Abdul-Jabbar, Wilt Chamberlain, Julius "Dr. J" Erving, Nate "Tiny" Archibald a Connie Hawkins jsou jen někteří z hvězd NBA, kteří se stali legendami na tomto hřišti.

„Make-it-take-it“

Ve hře na půl hřiště se v některých regionech používá pravidlo „make-it-take-it“ (zvané také jako „buckets“ nebo „winners-out“), kde skórující tým znovu získává míč. Protože trestné hody nejsou běžné, dosažené koše mají hodnotu jednoho bodu. Jestliže má hřiště trojkovou čáru, pak dosažené koše z této vzdálenosti mají hodnotu dvou bodů. Některá hřiště si drží zavedené basketbalové počítání bodů za dva z pole a za tři ze vzdálenosti větší než 6,25 metru.

Twenty-one

„Twenty-one“ je hra, která se může hrát s dvěma nebo více hráči. Každý hráč má své vlastní skóre a vítězem se stane ten, kdo dosáhne dvacet jedna bodů. Každý hráč hraje sám bez spoluhráčů a proti všem. Hru začíná jeden z hráčů, který se stává pro tuto chvíli útočníkem a snaží se vhodit koš. Všichni ostatní se mu v tom snaží zabránit. Útočící hráč může střílet na koš v jakoukoli dobu a může míč doskočit a znovu střílet. Doskakující obránce musí před útokem míč nejprve vyčistit za trojkovou čárou. Hráč, který dá koš ze hry hází navíc trestné hody. Ve střelbě trestných hodů může pokračo-

vat dokud skóruje. Ostatní hráči se snaží nepovedené pokusy doskočit a sami založit útok.. „Twenty-one“ je hrána téměř vždy na polovinu hřiště.

Některé varianty zahrnují:

- Koše dosažené ze hry mají hodnotu dvou bodů a trestné jednoho
- Omezení úspěšných trestných hodů zpravidla na tři, po kterých získává míč k dalšímu útoku
- Hra končí dosažením menšího počtu bodů než je 21 (zpravidla 11), jestliže jeden hráč dosáhne požadovaného počtu a ostatní jsou na nule
- Vymazání bodů hráče na nulu jestliže dosáhnou 13 bodů; jestliže je třináctky dosaženo při střelbě trestných hodů pak hráč dostává jeden hod navíc, aby mohl své skóre upravit na 14.

„The one“

The One je variace vytvořená pro pět hráčů, poskytující možnost hry při nevýhodném počtu hráčů. Pochází ze Strawberry Creek Park v Berkley. „The One“ je podobné „Twenty One“, ale je zde více prostoru pro útok.

Jeden hráč si zvolí, že bude hrát jako „The One“ a ostatní se rozdělí do párů. Je důležité poznamenat, že přestože někteří hráči jsou v týmech, tak každý má své vlastní skóre. Kdokoli dosáhne konečného počtu bodů (zpravidla 21) jako první je považován za vítěze.

Hra začíná, když si The One nechá zkontrolovat míč jedním ze soupeřů za šestkovou čarou a poté může útočit.

Jestliže je úspěšný, vrací se opět za čáru trestného hoďu a po kontrole míče může opět zaútočit. Body dosažené hráčem „The One“ mají dvojnásobnou hodnotu.

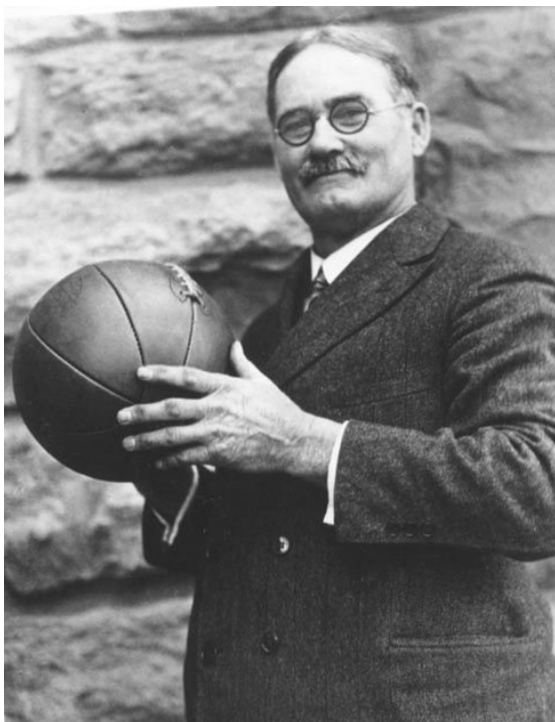
Jestliže hráč „The One“ není úspěšný, jeho míč může doskočit nebo jiným způsobem získat kterýkoli tým, vyčistit ho za trojkovou čárou a zahájit útok. V tu chvíli se hraje dva na tři. Jestliže tento tým skóruje, pak získávají oba hráči stejný počet bodů.

Jestliže skóroval hráč, který je ve dvojici, pak se stává „The One“ pro další kolo a jeho místo nahrazuje dosavadní „The One“. Nový hráč „The One“ zkontroluje za šestkou míč a hra pokračuje jako předtím. Hra pokračuje v tomto smyslu do té doby než jeden hráč dosáhne konečného počtu bodů.
[WVB]

3. VZNIK A HISTORIE

3.1 HISTORIE BASKETBALU

Roku 1891 pracoval Dr. James Naismith jako lektor tě-

lesné výchovy ve Springfieldu na *YMCA International Training school*. Jeho úkolem bylo, aby svým svěřencům, hráčům rugbyového týmu připravil kolektivní hru, kterou je možné provozovat za nepříznivého počasí. Tato hra je měla vytrhnout z rutinních a nezáživných činností, které v rámci tréninku museli vykonávat, jako bylo pochodování či ruční

práce. V této hře byl dán důraz na obratnost, hbitost a týmovou spolupráci namísto hrubé síly. Hráči rugbyového týmu měli házet míč do košů postavených na bednách od pomerančů.

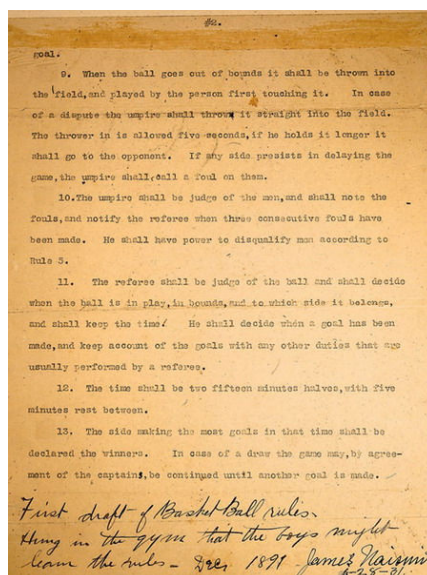
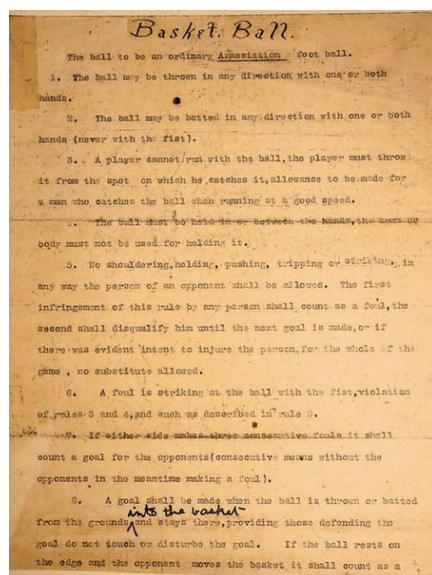
Naismithovi i jeho svěřencům se hra zalíbila a tak bylo nutné sestavit pravidla. Inspirací mu byla kanadská dětská hra *Duck on a Rock*, ale nechal se také inspirovat hokejem, kopanou, americkým fotbalem a dalšími hrami. Nakonec sestavil seznam třinácti pravidel představujících pět hlavních principů, které jsou základem i dnešních pravidel.

1. Míč musí být hrán rukama.
2. S míčem se nesmí utíkat.

3. Hráč nesmí omezovat svého soupeře nebo mu bránit v pohybu.

4. Obě mužstva se pohybují na stejném území, ale nesmí docházet k osobnímu kontaktu.

5. Obroučka koše je umístěna ve výšce a je vodorovně.

13. PŮVODNÍCH PRAVIDEL BASKETBALLU [FHM]

Původně chtěl Naismith umístit na protější straně tělocvičny skříňky ve tvaru čtverce. Nakonec ale byly použity koše od broskví, které daly hře i název. Naismith uvedl hru do praxe se svými osmnácti žáky. Vysvětlil jim pravidla a jejich první zápas skončil konečným výsledkem 1:0. Basketbal se stal oblíbenou hrou mezi žáky Jamese Naismithse a rychle se rozšířil do dalších škol a sportovních svazů. Pravidla byla poprvé zveřejněna ve vydání kolejního časopisu *The Triangle* 15.1.1892. Z počátku se ještě upravovala základní pravidla, jako byl počet hráčů, když počet kolísal mezi pěti a sedmi. V roce 1897 byl počet pravidly stanoven na pět. [HJN]

Netrvalo dlouho a basketbal začali poznávat sportovci na celém světě. Dostává se do Francie (1893), Čech (1897), Číny, Indie, Austrálie, Japonska (1900) a Iránu (1901). Do Českých zemí se dostává především díky Jaroslavu Karáskovi. Tento učitel tělocviku seznámil veřejnost ve Vysokém Mýtě s tímto sportem již v roce 1897. A první utkání bylo na tomto území odehráno v roce 1903.

Basketbal se stal sportem profesionálů již čtyři roky po svém vzniku v roce 1895 a to v USA. Prvními profesionálními kluby byly *Trenton, New York Wanderers* a *Bufalo Germans*. V roce 1932 byla založena Mezinárodní basketbalová federace. Svoji premiéru na olympijských hrách zažil basketbal v roce 1904 v Saint Louis jako ukázkový sport. Zařazen do programu byl v roce 1936 v Berlíně a roku 1976 v Montrealu byl zařazen turnaj žen.

Původně dřevěný koš byl v roce 1895 nahrazen pleteným z drátů a rok nato firma *Narragenset Machinery Co.* vyrobila železnou obroučku s pletenou sítkou ve tvaru koše a dno koše bylo nahrazeno otevřenou sítkou, která volně propouštěla míč.

Na počátku se hrálo na koše bez desek, ale někteří neukáznění diváci zasahovali do hry, když se nahýbali do hlediště a měnili dráhu letu míče. Proto byla na žádost vyrobena deska o rozměrech 122 x 183 cm. Později se začaly používat skleněné.

Rozměry hřiště byly v počátku basketbalu poměrně volné, ale v roce 1903 bylo stanoveno, že hřiště má být zbaveno všech překážek, jako do té doby byly schodiště, pilíře, kamna apod.

J. Naismith podal svým svěřencům k prvnímu zápasu fotbalový míč, ale v roce 1894 vyrobila firma *Overman Wheel Co.*, vyrábějící jízdní kola, první basketbalový míč. Tento míč byl asi o 10 cm větší po obvodu. V roce 1947 byl nahrazen míčem o rozměrech, které v podstatě platí i dnes a to 76 cm po obvodu a hmotnosti 565 – 625 g. [JaN]

Přestože původní pravidla se od dnešních mnoho nelišila, resp. základní pravidla zůstávají stejná, tak projev a průběh hry, během své stoleté historie zaznamenal veliké změny. Tyto změny vedly hlavně ke zrychlení a zatraktivnění hry. Původní hra byla na počátku klidná a byla vedena v poměrně pomalém tempu. Časem se stávalo, že taktika zvítězila nad atraktivitou hry. V padesátých letech začal profesionální basketbal

stagnovat a zájem o tuto hru začal upadat. Díky dané taktice se zápasy stávaly nudné. Často se stávalo, že tým, který se ujal vedení začal zdržovat a soupeři nezbývalo nic ji-

ného než faulovat. 22. listopadu 1950 porazily *Fort Wayne Pistons* tým *Minneapolis Lakers* 19:18. O tři roky později rozhodčí odpískali v zápase play off mezi *Bostonem* a *Syracusou* 106 faulů a házelo se 128 trestných hodů. A v roce 1954 *Syracuse* porazilo *New York* v poměru 75:69, když poměr proměněných trestných hodů byl 75:34. Proto došlo ke změně, kterou tehdejší president Maurice Podoloff NBA označil za "nejvýznamnější okamžik v historii NBA". Danny Biasone zavedl takzvaný *shot clock*, pravidlo dvaceti čtyř vteřin. [HDB, HBH]

Pravidla se dále vyvíjela a v osmdesátých letech přibýlo pravidlo tří sekund a zavedení tříbodových hodů. Dále zamezení srážení balonu v sestupné fázi hodů na koš, povolení alley oopu apod. všechna tato pravidla vedla a vedou k dynamičnosti a plynulosti hry.

Tímto způsobem se vyvíjel basketbal do podoby, jak ho známe dnes. Zatímco v USA patří basketbal ke sportům číslo jedna, u nás se stále snaží najít si své místo. To se děje i pomocí sportů vycházejících z basketbalu a sportů, které pozměněním pravidel basketbalu jsou jeho alternativou. Mezi tyto sporty patří např. slamball nebo streetball. Tyto alternativy přinášejí nové možnosti pro hráče basketbalu, vyznačující se volností herního projevu. [PET, SMI, WOL]

3.2 HISTORIE STREETBALLU

3.2.1 POČÁTKY STREETBALLU

Přesné datum vzniku streetballu, dříve známému jako "černý basketbal" nemůžeme v minulosti přesně vystopovat. Kořeny má v USA ve Washingtoně D.C. a New York City v raných dobách dvacátého století. Přestože se basketbal stal velmi rychle populární na celém světě, některým minoritám (např. afro-američanům) byl jako profesionálně organizovaný sport zapovězen. V tu chvíli se začínají objevovat skupiny hrající basketbal podle svých upravených pravidel. Jak se zvyšovala populace ve velkoměstech po první světové válce, tak rostl i vliv "černého basketbalu". Scéně streetballu dominovaly týmy jako *Harlem Renaissance (Rens)* a *Original Celtics*. Ve dvacátých letech byly *Rens* považováni za nejlepší

tým. Hlavní myšlenkou této hry byl projev přirozeného pohybu, který není svázán pokyny trenéra a danou taktikou týmu. Abychom pochopili vznik streetballu, musíme pochopit dobu a prostředí ve kterém vznikal. [SBA]

Situaci v první polovině dvacátého století ilustruje tato citace: “‘Jak bychom měli potrestat Hitlera?’ zeptal se reportér jedné mladé černošské dívky v době, kdy se druhá světová válka chýlila ke konci. ‘Namalujte ho na černo a přivezte ho sem’, byla její hořká odpověď. To byl následek toho, že se s černochoy jednalo jako s podřadnými lidskými tvory, že se jim neustále říkalo ne, nemůžete navštěvovat tuto školu, nemůžete dostat tuto práci, nemůžete bydlet v tomto domě, nemůžete sedět v tomto parku na lavičce...Tato situace se oficiálním termínem označovala segregace“. [OCB]

Segregace tedy znamená oddělení černých od zbytku komunity a odnímání jim mnohých práv, která platila pro ostatní lidi. V každodenním životě se to projevovalo oddělováním života černochoů a bělochů. Například školy zvlášť pro černé a zvlášť pro bílé, v autobusech oddělená část pro bělochy a pro černochoy nebo restaurace odmítající černé zákazníky. Tato segregace byla zvláště silná v jižních státech USA. V padesátých letech dvacátého století nejvyšší soud ve Spojených státech uznal například v případě Brown vs. Topeka, že segregace ve školách je nelegální. Ale zákony a změny, které měly zrušit segregaci ve všech oblastech každodenního života – také kultury a sportu – přicházely velmi pomalu. Významným prvkem mnoha velkých měst v USA jsou černošská ghetta. [SBA]

3.2.2 PRVNÍ TÝMY

V těchto ghettech se scházeli lidé všeho věku na volných prostranstvích, aby zde trávili svůj volný čas se svými přáteli a hráli baseball, rugby apod. Na začátku dvacátého století zde začali hrát i basketbal. A tehdy vzniká nový pojem "černý basketbal", neboli "pouliční basketbal". V této době černí hráči neměli jinou možnost než jít ven a něco ze svého umění předvést na ulici. Hráči afro-amerického původu nebyli do "all-white leagues" (liga pouze pro bílé hráče) vpuštěni. Talent a vytrvalost některých vyústila k založení amatérských lig jako *Black Basketball League*, *Washington's Interscholastic Athletic Association* a *Colored Intercollegiate Athletic Association*. [B1F]

Týmům, kde hráli výhradně Američané afrického původu se říkalo "colored quints", "Negro fives", "colored fives" a nejčastěji "black fives". A existovaly od začátku dvacátého století do čtyřicátých let, před tím než byly integrovány do profesionálního basketbalu. Týmy často vznikaly za podpory náboženských organizací, které sdružovaly mladé černé Američany z ulice do sportovních klubů. Jedním z cílů těchto organizací bylo zamezit možné kriminalitě těchto sociálně slabých mladých lidí. Mezi týmy, které se výrazněji zapsaly do historie basketbalu a *Éry černého basketbalu* patří *Harlem Renaissance*, *NewYork All-Stars*, *St. Christopher Club*, *Washington 12 Streeters* a nebo *Harlem Globetrotters*.

Po druhé světové válce, slavní *Rens*, *Harlem Globetrotters* a ostatní streetballové týmy vyrazily na turné aby, hrály s výlučně bílými týmy. Tyto turné měly v první řadě komerční význam a v druhé konfrontační. Převládal názor, že černí hráči se bílým nemohou rovnat mentálně ani fyzicky. Černé

týmy si ale brzo získaly oblibu u většiny diváků, bez ohledu na rasový původ. Tyto týmy totiž měli charisma a styl, který do té doby lidé sledující bílý "obyčejný" basketbal nepoznali.

V padesátých letech, veterán druhé světové války a tehdejší ředitel New York City Parku, Holcomb Rucker, založil streetballový turnaj v Harlemu v New Yorku. Brzy se tento streetballový turnaj stal místem, kde každý černý hráč, od Wilta Chamberlaina přes Lewa Alcintera po Juliuse Erwingu, chtěl hrát. Rucker Park bylo místo, kam se tito hráči, přestože už hráli v NBA, vraceli, aby dokázali, že na to pořád mají.

V této době se již běžně používá pojem "street-basketball" nebo zkráceně "streetball". Do podvědomí lidí se nedostává jen díky turnajům na ulici, ale také stylem hry většinou černých hráčů, přestože v NBA je jich jen minimálně. Tento streetballový styl je během druhé poloviny dvacátého století stále více akceptovaný a patrný.

V devadesátých letech překračuje streetball hranice USA a žene se přes Evropu do celého světa pod značkou *adidas Streetball Challenge*. Využívá mediální propagace amerického *Dream teamu* na olympijských hrách v Barceloně v roce 1992.

V roce 2001 je streetballový styl akceptovaný širší basketbalovou veřejností, když Allen Iverson dovede Philadelphii 76ers do finále NBA a AND1 vydají své první DVD. V tomto roce je také založena *Street Basketball Association* s cílem vytvořit profesionální streetballovou ligu a prostor pro talentované hráče, kteří by oslovili fanoušky po celém světě.

Street-basketball hraje v podvědomí mnoha Američanů, bez rozdílu věku, pohlaví, sociálního postavení, barvy pleti i náboženského vyznání, důležitou roli, což dokumentuje jeho obrovská obliba. Má zároveň zvláštní význam pro děti a mládež. V USA se totiž rozvojem basketbalového výkonu u věkově mladších kategorií hráčů a hráček v podstatě nikdo nezabývá. První oficiální soutěže a pravidelný tréninkový proces vybraní chlapci a děvčata absolvují až se vstupem na střední školy. A tak jestliže to s basketbalem myslí vážně, a chtějí-li se prosadit do výběru hráčů a hráček některé ze středních škol, představuje pro ně pouliční basketbal jednu z mála příležitostí, jak si základy hry osvojit. Ovlivnění televizí a kamarády berou míč do svých rukou už v raných letech a hrají venku na ulici dlouho do noci. O serióznosti jejich přístupu svědčí skutečnost, že většina vynikajících hráčů, kteří se nakonec prosadili i v NBA, prostě basketbalem na ulici prošla. Někteří hráči byli dokonce "vytaženi" do NBA rovnou z ulice. Jako vzorem pro všechny by mohli být Vince Carter a Tracy Mac Grady. Dva hráči, bratřenci, kteří hráli za barákem každý den a oběma se nakonec splnil sen hrát NBA a oba v ní dosud září. Ulice jim dala víc, než nějaká přípravná škola, a nejsou zdaleka sami. [SBA, B1F]

4. STREETBALL VE SVĚTĚ

Stejně jako v basketbale je světovou Mekou Severní Amerika, tak to platí i pro streetball. Do Evropy přišel až s nadšením pro americký *Dream team* v roce 1992. V tomto roce reprezentační výběr USA, složený ze samých legend NBA, suvereně vyhrál olympijský turnaj v Barceloně. Tohoto momentu využila firma adidas a zorganizovala v několika zemích Evropy sérii turnajů, které pod názvem *adidas Streetball Challenge* přerostlo v mistrovství světa. Na ostatní kontinenty se streetball dostává v podstatě až dnes spolu s propagací AND1 Tour a NBA.

4.1 NEJVÝZNAMĚJŠÍ TÝMY

Během stoleté historie streetballu se objevilo několik týmů, které dokázaly svým pojetím hry zanechat nesmazatelnou stopu a mnohdy i ovlivnit styl basketbalu. Nejznámějším a bezesporu nejvýznamnějším týmem je *Harlem Globetrotters*, ale týmů o kterých je vhodné se zmínit je více. O některých z nich je psáno na následujících řádcích.

4.1.1 HARLEM GLOBETROTTERS

Basketbalový fenomén, který udivuje lidi po celém světě po více než 80 let. Jejich show je založena na volnosti pohybu, nepředvídatelných akcí, kterými zvedají diváky ze sedadel, ale i rozesmívají a baví. Dokonalá práce s míčem, obdivuhodný dribling, impozantní střelba, smeče z neskutečného výskoku

přináší do moderního basketbalu stále nové podněty. V týmu *Harlem Globetrotters* se představují hráči výhradně afro-amerického původu. Během své existence odehráli více jak dvacet tisíc utkání ve více jak sto zemích.

Historie

Zakladatelem a později i trenérem slavného klubu byl Abe M. Saperstein. Tým s původním názvem *Negro American Legion League* zvaný "Giles Post", později známý jako *Savoy Big Five* dostal své slavné jméno *New York Harlem Globetrotters* roku 1928. V samotném roku založení s prameny rozcházejí, když některé uvádějí rok 1926 a některé 1927. [WHS]

Tým vznikl v Chicagu, Illinois do názvu si dali "New York Harlem", aby na exhibiční zápasy tehdy neznámého týmu přilákali co nejvíce diváků. Tým vedený A. Sapersteinem objížděl celé Spojené státy Americké a svým uměním, které bylo konkurenceschopné nejlepším týmům NBA udivoval jak basketbalové laiky tak i profesionální hráče, manažery, majitele klubů a funkcionáře NBA.

Harlem Globetrotters [HaG]

V roce 1939 byli pozváni k účasti na *World Professional Basketball Tournament*, kde se potkali s *New York Rens* v semifinále v prvním velkém souboji dvou výborných černošských profesionálních basketbalových týmů. *Rens* nad *Globetrotters* zvítězili a celý turnaj vyhráli. O rok později jim *Globetrotters* porážku vrátili ve čtvrtfinále a finále s *Chicago Bruins* vyhráli v prodloužení v poměru 37:36.

Zlomovým momentem byl rok 1948, když těsně vyhráli nad jedním z lídrů NBA *Minneapolis Lakers* 61:59. O rok později své vítězství zopakovali v poměru 49:45. Tento zápas jasně ukázal, jak je nesmyslný názor, že černí hráči se nemohou ve svých schopnostech a inteligenci rovnat bílým hráčům profesionálního basketbalu.

Roku 1950 se stal Chuck Cooper prvním hráčem NBA afro-amerického původu v *Boston Celtics*. Díky tomu můžeme konstatovat, že *Harlem Globetrotters* zásadně změnili svým stylem charakter basketbalu.

Show Harlem Globetrotters [HaG]

Následující desetiletí zažíval tým nejlepší léta, během kterých se několikrát představil i v tehdejší Československu. Zájem o ně neustále vzrůstal a tak měli několik samostatných družstev aby mohli vystupovat sedm dní v týdnu. Díky světové proslulosti byli v době studené války osloveni, aby se stali "vy-

slanci dobré vůle". V této době se setkali například s Nikitou Chruščovem, tehdejším vůdcem Sovětského svazu. Jejich hvězda začala slábnout v 80. letech a hrozil jim bankrot. Roku 1993 koupil tým Mannie Jackson a novou koncepcí ho postavil opět na nohy. [WHG]

Se svým volným stylem, naučeným na ulicích černošských ghett dokázali proniknout do profesionálního basketbalu a ovlivnili jeho budoucnost.

Osobnosti Trotters

Harlem Globetrotters byl původně založen jako tým pro exhibiční zápasy a jeho hlavním úkolem bylo vydělávat peníze. Tento svůj původní cíl překročil mnohokrát, když se stal zdrojem kvalitních hráčů pro NBA. Pět z nich se dokonce dostalo do basketbalové síně slávy. Mezi největší osobnosti patří Wilt Chamberlain, Marques Haynes, Meadowlark Lemon nebo Reece Tatum.

Wilt Chamberlain

Wilton Norman Chamberlain se narodil 21. srpna 1936 ve Filadelfii a zemřel 12. října roku 1999 v Bel-Air. Svými spoluhráči přezdíváný "Wilt the Stilt" nebo "The Big Dipper" byl profesionálním hráčem NBA a hrál za týmy *Harlem Globetrotters*, *San Francisco Warriors*, *Philadelphia 76ers* a *Los Angeles Lakers*. Napsat vše o tomto hráči by bylo na celou novou bakalářskou práci. Snad žádný člověk toho tolik nedokázal a nezískal tolik cen jako právě on. Dodnes drží čtyřicet šest oficiálních rekordů NBA All-Time, mezi nimi i účast v 25 sezónách, rekordy ve střelbě, doskocích a ve

vytrvalostních soutěžích. Je jediným hráčem v historii NBA, který měl průměr víc jak 50 bodů na zápas za sezónu a

jediným hráčem, který dal v jediném utkání 100 bodů. Vyhrál sedm titulů za skórování a 11 titulů za doskoky. Vyhrál 2 tituly NBA, byl čtyřikrát Most Valuable Player za sezónu, jednou byl MVP ve finále NBA a byl zvolen

do 13 All-Star zápasů a do deseti All-NBA First a Second týmů. Za jeho výjimečné výkony byl v roce 1978 Chamberlain dán do *Basketball Hall of Fame*, poté vybrán do třicátého pátého NBA týmu roku 1980 a poté v roce 1996 zvolen jedním z padesáti největších hráčů NBA všech dob. Pojďme ale zpět k *Harlem Globetrotters*.

Ve svých jednadvaceti letech, kdy hrával za tým Kansasu a v roce, na který nevzpomíná příliš dobře, jelikož s týmem nedosáhli na NCAA turnaje, se Wilt rozhodl stát se profesionálem. Unaven universitním basketbalem se rozhodl, že chce být placen a chtěl odejít ještě před dokončením studia. Nicméně za jeho časů bylo v NBA zakázáno přijímat hráče, kteří ještě nedokončili poslední rok studií. A proto se Chamberlain rozhodl poslední rok (1958) hrát za *Harlem Globetrotters* za tehdy neuvěřitelnou sumu 50 000 dolarů. První problémy ovšem přišly hned při jeho příchodu, jelikož tým už měl Meadowlarku Lema, vynikajícího centra a baviče. Saperstein si stěžil mohl dovolit posadit jeho novou, tak drahou posilu na lavičku, nechat hrát Chamberlaina, a tak mu vlastně dovolil ukázat a předvést jeho střelbu a průniky obranou. Přes sedm stop (215cm) vysoký Wilt se stal

nejvyšším hráčem, co kdy za *Trotters* hrál. Lidé vzhlíželi k *Harlem Globetrotters* jako k nebi. Každé dítě je obdivovalo a každý chtěl být jako oni. Pro Wilta to bylo jako být filmová hvězda.

Těžce se mu vracelo do NBA, neboť jak sám řekl, v *Trotters* bývala velká legrace. Navíc řekl, že jeho kolega z *Trotters*, Lemon, byl nejlepším hráčem, jakého kdy viděl. V interview v roce 1986 Chamberlain vysvětlil, že *Trotters* tak miloval, protože se na něj od té doby nikdo nešklebil a neptal se ho na lámání rekordů a že mohl být jedním z několika umělců, kteří bavili dav. Od roku 2007 je Chamberlain jedním z pěti hráčů *Globetrotters*, kteří jsou vystaveni v *Basketball Hall of Fame*. Navíc 9. března roku 2000 bylo Chamberlainovo číslo 13 odstraněno ze služby *Trotters*. Byl to tehdy první dres, který odešel do basketbalového důchodu spolu s hráčem a nikdo toto číslo již nebude nosit. [GRE]

Marques Haynes

Velmi často považován za nejlepšího dribléra světa, během jeho čtyřicetileté basketbalové kariéry. Do celosvětových pamětí se zapsal jako komik a atlet během dvou časových období spojených s *Harlem Globetrotters* a to v letech 1947 – 1953 a 1972 – 1979. Svou basketbalovou kariéru odstartoval v roce 1941 na Booker T. Washington High School, kde dovedl svůj tým do národního finále. V letech 1942 – 1946 začal studovat na Langstonské univerzitě, kde byl čtyřikrát vyhlášen nejlepším hráčem státu,

konference a MVP týmu. Haynes, viz obr. 3, byl lídrem týmu celé čtyři roky a dovedl ho k rekordní bilanci 112 výher a 3 prohry navíc s dalším rekordem 59 vyhraných zápasů v řadě. V roce 1946 dostal Haynes nabídku od majitele *Harlem Globetrotters* - Aba Saperstaina, v průběhu hry, ve které Landston porazil Harlem Globetrotter 74:70. Haynes se připojil k týmu a zářil v něm během neuvěřitelných výher nad *Minneapolis Lakers* v roce 1948 61 : 59 před zraky 17 823 fanoušků v Chicagu a v roce 1949 49 : 45 před 21 866 fanoušky.

Během své čtyřicetileté kariéry odehrál na 12 000 zápasů, nacestoval přes čtyři miliony mil a svými kousky udivoval fanoušky v 97 zemích světa. Jeho dribléřské umění bylo nenapodobitelné, ztřeštěné a matoucí soupeře natolik, že se stalo jednou z největších útočných zbraní *Globetrotters*. Jako první z hráčů *Globetrotters* byl uveden do basketbalové síně slávy v roce 1998 a 5. ledna 2001 bylo vyřazeno jeho číslo 20 ze služeb a už jej žádný hráč nikdy neoblékne. V současné době žije ve své rezidenci v Dallasu v Texasu, kde vlastní společnost na čištění vody. [GRE]

Meadowlark Lemon

V *Harlem Globetrotters* zvěčnělý jako "Princ Klaun", který odehrál za *Globetrotters* 24 sezon, přes 7500 zápasů před zraky papežů, královen, králů a prezidentů ve více než 94 zemích světa a 1500 severoamerických městech. V dubnu 1952 obdrželo vedení dopis od Lemona, zda by ho nevyzkoušelo. Dostal šanci a po dvou letech strávených v armádě podepsal kontrakt. Svou první sezonu ovšem odehrál v jednom z vývojových týmů *Globetrotters* - Kansas City Stars.

Ovšem po dojmu, který udělal, už v roce 1954 zářil v týmu

Globetrotters, a stal se tak součástí mnoha významných milníků s Globetrotters během své čtyřiaadvacetileté kariéry. 13. října 2000 byl spolu s proslulým Johnem W. Bunn Awardem uveden do basketbalové síně slávy. Obdržel prsten legend Globetrotters a 5. ledna 2001 byl jeho dres s číslem 36 navždy vyřazen.

Připojil se tak k Marques Haynesovi, Reece "Goose" Tatumovi and Wiltu Chamberlainovi. Nyní žije ve své rezidenci ve Scottsdale v Arizoně, kde zastává funkci ministra. [GRE]

Reece "Goose" Tatum

Šedesát let po jeho první sezóně vyřadili *Globetrotters*

dres s číslem 50, nošený Reecem Tatumem, a to 8. února 2002 v Madison Square Garden v New Yorku. Tatum, hrál s *Globetrotters* během let 1941 a 1942, poté byl povolán do *Air Force* během druhé světové války. Poté, co mu skončila

služba, se vrátil zpět k *Globetrotters* na celkem 12 sezón (1946 – 1956). Byl to "klaun" *Globetrotters* považovaný mnoha lidmi za vzor pro budoucí komiky, zároveň nejlepší showman v týmové historii. Předtím, než se stal členem *Globetrotters*, odstartoval svou kariéru v roce 1940 jako hráč *Birmingham Black Barons* a *Indianapolis Clowns of the Negro National*

League. Během té doby začal na palubovce bavit davy, čehož si všiml i Abe Saperstein, který mu nabídl hrát za *Globetrotters*. Poté, co se přidal k týmu, přinesl do něj své vrozené atletické schopnosti, záhadně přesné klikaté střely a komické vystupování přenesené do basketballu. A to je to, co zdobí a nejvíce vystihuje *Globetrotters* i dnes.

Miloval zábavu a často o sobě říkal: „Mým smyslem života je rozesmávat lidi.“ A lidé se smáli kdykoli a kdekoli hrál a na jeho vtípky s rozhodčími nebo hráči ze střídačky nikdy nezapomenou. Byl to opravdový showman své doby. [GRE]

Přínos basketbalu

Asi nikdo nedal basketbalu více jak oni. *Harlem Globetrotters* jako první veřejně ukázali potenciál černých hráčů. Jejich atletické a fyzické proporce předurčené pro dobrý basketbal. Je zajímavé, že odbourali rasovou bariéru dříve než bílí. Jak jsem již dříve uvedl, *Harlem Globetrotters* vznikli v roce 1927 a byl za tím jeden prostý důvod. Černoši nesměli hrát v NBA. Startu ve slavné zámořské soutěži se dočkali až na přelomu 50. a 60. let. Je ale zajímavé, že první běloch v *Harlemu* se objevil už v roce 1947. Překonali rasové bariéry, počáteční krize a nezdary a nakonec i téměř jistý bankrot, ale jsou tu pořád a kouzlí s basketbalovým míčem už více jak osmdesát let. Ovšem už to není to, co to bývalo. Stále ohromují diváky, ale stávají se z nich více členové sociálního hnutí, než jen obyčejní sportovci. Jejich cirkusové kousky a kouzelnické umění s míčem pravidelně sleduje americký prezident, na čaj už je pozvala anglická královna, pojídali kaviár s Nikitou Chruščovem, audienci jim udělil i papež Jan Pavel II. [GRE]

Ovlivnili svět i basketbal takovou měrou jako nikdo jiný. Udávali módní trendy a každý chtěl být jako oni. A i když lidé často říkají, že už jim nejde o basketbal tolik jako o boj proti globalizaci a že se z nich stává více sociální hnutí než basketbalový tým, pořád tu jsou, stále baví lidi a předvádí neuvěřitelné kousky, nad kterými lidé nevěřicně žasnou. A to je to, co je na jejich hře tak krásné, a třeba už jim nejde tolik o výsledek jako tomu bylo v jeho počátcích, jde jim hlavně o to, aby lidé chodili na jejich zápasy s "touhou" vidět velkou show a tu oni dokážou nabídnout. [HGB]

4.1.2 TEXAS WESTERN MINERS

Jedním z milníků průniku volného stylu, stylu hráčů vyrůstajících na ulici, byl rok 1966. Tehdy Donald L. "Don" Haskins působil jako trenér basketbalového týmu na *Texas Western University*. Jeho tým tehdy vyhrál *NCAA Division I Men's Tournament* nad týmem *Kentucky Wildcats*, který trénoval legendární Adolph Rupp. Don Haskins přijal nabídku texaské university, aby vedl jejich basketbalový tým, a i když mu nebyly nabídnuty nejlepší podmínky, nabídku přijal. Ovšem filosofií, kterou zastával, si příliš přátel nezískal. Haskins věřil v potenciál černých hráčů. Věřil, že jejich vrozené atletické dispozice jsou předurčením k tomu být nejlepší v basketbale, a tak do týmu, který byl složený ze samých bílých hráčů, přivedl sedm nových. Sedm pečlivě vybraných, takřka vytažených z ulice. A tak z nejrůznějších částí Ameriky brzy dorazili do Texasu. Vzbudili tím neobvyklý rozruch jak u vedení školy tak u obyvatelstva. Nebylo zvykem, aby černí hráči hráli za školu. Průměr v té době byl jeden hráč černé pleti na deset týmů a náhle se objevilo v jednom týmu šest černých hráčů. A oni věděli, že to bude těžké. Věděli, že ta-

ková šance se jim už nikdy nenaskytne, a nechtěli se jí vzdát za žádnou cenu. Dřeli ze všech sil a trénink, který předcházel začátku sezóny, by leckdo nezvládl. Běhali a běhali, hráli a zase běhali dlouho do noci, každý den, bez zábavy a odpočinku a neustále se učili základy basketbalu. Hráči, kteří byli zvyklí z ulice zavěsit z otočky, se najednou učili dvojtakty na jistotu, obranný postoj, clonění a klamavý dribling. Ale nikdo neodešel, nikdo to nevzdal, a i přes konflikty s ostatními bílými hráči týmu, vzniklo mezi nimi přátelství.

Až přišel jejich první zápas. Když nastupovali, bylo v hale neuvěřitelné, neskutečné ticho. Nikdo netleskal, nikdo nepromluvil. Styl hry jim neseděl, trenér na ně neustále křičel, ať si sledují opěrný bod, nezavěšují, ale jen hází míč do desky, ať hrají základy basketbalu. Později přiznal, že nechtěl, aby hráli styl ulice, neboť při předvádění se riskuje ztráta míče a to se v basketbalu trestá. A oni hráli, jak jim trenér řekl a vyhráli svůj první zápas těsným rozdílem čtyř bodů. I tak to byl neskutečný výsledek, neboť nikdo nevěřil, že tým černých hráčů může vyhrát. Vzbudili tím rozruch nejen na hřišti, ale i mimo něj. Další tým, který jim stál v cestě, byl o hodně lepší tým z Iowy. A hráčům se nedařilo, nebyli uvolnění, chtěli hrát to, co po nich trenér chtěl, ale chtěli hrát i svoji hru a obojí proti dobrému týmu nešlo. V poločase prohrávali již o 16 bodů, 46:30. Hráči naléhali na trenéra, ať je nechá hrát, ale Haskins to nechtěl riskovat. Až ve chvíli, kdy už bylo jasné, že prohrají, že už není co ztratit, si zavolal kapitána Bobbyho Hilla k postraní čáře a řekl mu, ať mu teda ukáže tu „jeho hru“, uvolněný styl.

To co následovalo, by nikdo nikdy nepředpověděl. *Miners* úplně změnili svůj styl hry. Z nudného zápasu se stal zápas,

který zvedal lidi z laviček a lidé fandili, černým hráčům. A to byl jejich šestý hráč. Publikum, které ocenilo každou pěknou akci, jim dodávalo na sebevědomí a sráželo soupeře do kolen. Černí hráči přinesli volný styl do basketbalu a trenér Haskins vše jen nevěřicně sledoval. V tu chvíli si uvědomil, že celá jeho teorie základů basketbalu je mylná, že každý hráč to má v sobě a jen pokud je uvolněný a sám sebou, předvádí nejlepší hru, jakou může předvést. *Texas Miners* ten zápas vyhráli a dokázali něco, čemu nikdo v publiku ani na komentátorských stanovištích nemohl uvěřit. Čtvrtý nejlepší tým v zemi, přes rok neporažený, náhle prohrál s týmem, který měl v základní pětce tři černé hráče. A náhle se o neznámém týmu všude psalo a *Miners* vítězili zápas za zápasem.

V té době to černoši neměli lehké, často se dostávali do konfliktů a ani hráči se tomu nevyhnuli. Vše se ještě přiostrilo po napadení hráče Shada na záchodech jedné restaurace. Od té doby tým nefungoval. Rasová bariera prorazila i sem. Tak jako tomu bylo na začátku, bylo tomu i teď. Tým začal prohrávat, na palubovce si přihrávali jen bílí s bílými, černí s černými. Začali dávat divákům to, co chtěli, a to byly prohry černochoů. A takhle to šlo až do zápasu s *Kansasem*, nejdůležitějším zápasem s jedním z nejlepších týmů, o postup do finále NCAA. Nikdo už přesně neví, co všechno jim kouč řekl, ale ze šaten tehdy vyšel úplně jiný tým. Jako by říkal: „Nevezmete nám, co vám sami nedáme.“ A po dvojitém prodloužení hráči *Texas Miners* vyhráli a postoupili do finále. Finále, jež mělo být zápasem Davida s Goliášem. Přes úspěchy, které *Miners* měli, jim nikdo nedával sebemenší naději. Navíc kouč udělal něco, co nemá v historii obdoby. Rozhodl, že jednou provždy zamezí konfliktům mezi černými a bílými a že finále tak důležité

soutěže odehraje jen v šesti hráčích. Jeho šesti hráčích tmavé pleti. Někdo by mohl říci, že to bylo nefér vůči ostatním, přeci jen za tím, že se dostali tak daleko, stál celý tým, ale všichni věděli, že tento zápas nebude jenom o basketbale. A tak přišel zápas s *Kentucky*, nejlepším týmem v zemi, nabytým hvězdami, hrajícím dobrý basketbal, ale úplně jiný styl. Všichni byli v šoku, když po prvním poločase vedli *Miners* 34:31. Nebyl to veliký náskok, ale nikdo nevěřil, že vůbec nějaký bude. Navíc hráči *Miners* předváděli basketbal, který se lidem líbil. Předváděli hru, na kterou byli zvyklí a která se jim líbila tak, že je hnala kupředu. Šest černých chlapců hrajících

o mnohem víc, než jen o výhru. Hráli o to, ukázat světu, že když dostaneš příležitost, dokážeš všechno. A oni vyhráli. Porazili *Kentucky*, nejlepší tým v zemi, 72:65, a byl to největší zlom v historii NCAA.

Texas Western se stal novým národním šampionem. Willie Cager, David Lattin, Nevil Shed, Harry Floutnou, Orsten Artis, Willie Worsley a Bobby Joe Hill zůstali navždy hrdiny El Pasa. Vítězství *Texas Western* nad *Kentucky* je často nazýváno největším sportovním vítězstvím všech dob a nejvýznamnějším zápasem v historii univerzitního basketbalu. Mnoho lidí cítí, že se tato hra stala prohlášením nezávislosti roku 1966. [TeW]

Své působení na *Texas Western Colledge* zakončil se 719 vítězstvími oproti 353 prohrám, když jen v pěti sezónách nedosáhl na celkové vítězství.

V roce 1997 byl zvolen do basketbalové Síně slávy. Trenér Haskins otevřel afroamerickým hráčům cestu do oblasti profesionálního sportu a jako jeden z prvních změnil i samotný styl hry. Do té doby dominantní pomalé útočení nahradil agresivním modelem, který postupně převládl na celé basketbalové scéně. Nebýt tahu s černými hráči možná by k tomu nikdy nedošlo. [HAS, SAN]

4.1.3 AND1

Jedním z nejznámějších profesionálních týmů streetballu je AND1. Tento tým vznikl jako reakce na změnu marketingové strategie firmy vyrábějící původně basketbalové boty. Dnes je AND1 firma zabývající se především výrobou basketbalového oblečení, ale i doplňků a videí se streetballovou tematikou.

Historie

Firma byla založena v roce 1993 s hlavním sídlem v Paoli v Pensylvánii. V roce 1993 dosáhla firma obratu 1 milion dolarů. V roce 2005 už to bylo 150 milionů dolarů a stala se rovnocenným konkurentem značek *Nike*, *adidas* a *Reebok*. Myšlenka AND1 vznikla původně jako společný absolventský projekt Seta Bergera, Jay Coena, Gilberta a Toma Austina. Jméno společnosti vzniklo z fráze používané basketbalovým hlasatelem. Když střílejší hráč je faulován při střele a přesto dá koš,

rozhodčí oznámí "and 1" a vyzve tím hráče k ještě jednomu volnému hod. Reklamní strategie, použitá k rozeznání jejich výrobku od ostatních, obsahovala i další basketbalové slogany jako například „Pass. Save Yourself The Embarrassment" (Nahraj, zakryj svoje vady).

V roce 1998, byla do sídla AND1 doručena videonahrávka obsahující umění streetbalerů, vytvořená Ronem Nacleriem, koučem vysokoškolského týmu Benjamin Cardozo v Queensu v New Yorku. Páska nízké kvality a špatného rozlišení s často nesrozumitelným zvukem zachycovala streetballera Rafera Alstona, toho času studenta Kalifornské státní univerzity, který se v roce 1998 zúčastnil draftu NBA. Videonahrávka se stala brzy známou jako "Skip Tape" (skákající páska), odkazující na Alstonovu streetballovou přezdívku "Skip To My Lou". Alston později podepsal s firmou AND1 první smlouvu. V roce 1999 na Heverfordské škole ve Filadelfii, AND1 odstartovala své první komerční natáčení reklam spojené se začleněním hráčů z NBA Darrella Armstronga, Rexe Chapmana, Larry Hughese, Raefa LaFrentze, Toby Baileyho a Milese Simona. Ovšem tradiční marketingový plán se stal neúspěšný, a tak se strategie AND1 změnila.

Bylo rozhodnuto vydat a upravit 50 000 kopií "Skip Type" a v následujících osmi týdnech jí rozšířit do všech basketbalových kempů, klinik a klubů. Páska se stala prvním "Mix Tapem" a rázem zařadila Alstona mezi celebrity. Poté co se AND1 stal partnerem firmy *FootAction* se tato strategie rozrostla na hlavní poznávací komerční prvek firmy. Začátkem jara 1999 byl mixtape zveřejněn a šířen zcela zdarma. Během tří týdnů se rozdalo na 200 000 kazet. Tato promoční akce se stala jednou z nejúspěšnějších v americké historii. Filmoví

tvůrci pak byli vysláni do celé země, aby našli novou streetballovou legendu. Oblečení AND1 je prodáváno ve více než 130 zemích světa a je nošeno národními basketbalovými týmy například Turecka, Nového Zélandu, Slovinska a dalších. 18. května 2005 byla firma prodána do vlastnictví firmy *American Sporting Goods* (Americké sportovní potřeby). [WAN]

AND1 Tour

Od roku 1999 vznikají populární mixtapy, ve kterých 25 nejlepších hráčů z "ulice" předvádí úžasné představení triků, smečí a nahrávek. Tito hráči jezdí po vybraných městech USA, Evropy a Asie a jako tým AND1 hrají exhibice buď proti týmům z toho města nebo proti sobě.

Hráči jsou důkladně vybírání tak, aby zaplnili díry v týmu, které vznikají odchody a příchody nových hráčů. Každý hráč přináší do hry něco jiného a nenajdou se zde dva hráči se stejným stylem. Každý přináší něco svého a to je to, co chtějí ukázat světu. Všichni jsou vynikající basketbalisté, což i propagují na svých akcích. Nejdřív se musí naučit hrát a potom se teprve můžou učit triky. Spousta lidí si myslí, že AND1 má nejlepší hráče, co se nedostali do NBA a že celé to je komedie jako v podání *Harlem Globetrotters*. Pravdou je, že streetball je zábava, ale pro tvrdé kluky, kteří musí něco umět. AND1 mixtape je tedy streetball propagovaný na vyšší úrovni. Spousta mladých lidí se ptá, jak se do AND1 dostat, ale AND1 není pro mladé. Hráči AND1 jsou placení, a tudíž považováni za profesionály. Jejich věkový průměr se pohybuje kolem dvaceti osmi let. A všechny ty mladé sedmnáctileté kluky posílají do škol, aby studovali a zdokonalovali se ve hře.

První AND1 Tour byla organizována Davidem Benderem v říjnu 1999. Konala se v Hunterově gymnáziu pod názvem "Platinum Player" hraná proti místním talentovaným hráčům. V červnu roku 2000 AND1 uskutečnila "Mix Tape, Volume 2" současně s uvedením na trh kolekce své první boty "The Tohillin", která díky tomu byla za pár dní celonárodně vyprodána. V únoru 2003 byla uskutečněna "Mix Tape 3" a od června začala společnost chránit "AND1 Mixtape Tour" autorskými právy. První AND1 show, "StreetBall: The AND1 Mix Tape Tour", byla vysílána televizní stanicí ESPN. Poprvé před národním publikem se ukázal úspěch a popularita tour. Během podzimu 2002 bylo osm epizod zveřejněno televizní stanicí ESPN a dostali se na nejvyšší příčku sledovanosti v historii ESPN.

Tyto epizody se později dostali na nosiče VHS a DVD volně prodejných v obchodech. Mix Tape 5 se stal nejlépe prodejným sportovním videem v USA. A budoucnost tour? Pokud se udrží svěží a pokaždé přidají něco nového, její obliba může stále stoupat, ale to už bude pravděpodobně v rukou nové generace. V současné době vznikají další díly AND1 MIXTAPE. Nelze říci, který je nejlepší. V každém vystupují krom stálic i nové tváře. [WAN, BUE]

Raref Jamel Alston AKA Skip To My Lou

Rafer Jamel Alston AKA (známý jako) Skip To My Lou se narodil 24.července 1976 v Queens, NYC. Je americkým profesionálním basketbalistou a v současnosti hraje v NBA za Houston Rockets. Alston vyrostl ve čtvrti Jamaica v Queens, kde se z něj také stala legenda street-basketballu, když na střední škole v Cardozo odehrál během svých

posledních dvou let pouze deset utkání, ale dokázal nastřílet 319 bodů. Poprvé se dostal do povědomí veřejnosti díky účasti v *And1 Mixtape Vol.1*. V tomto mixtape byl Skip, jak předvádí své legendární driblingové pohyby na budoucí hvězdě NBA Stephonu Marburyem. Předtím než hrál za *Fresno State* byl Alston mnoha lidmi považován za největšího streetballového hráče v dějinách. Alston byl draftován Milwaukee Bucks v druhém kole, celkově jako 39. z NBA draftu 1998.

Skip To My Lou [WRA]

Jeho přezdívka Skip To My Lou pochází z jeho tendence poskočit, když dribluje s míčem. Hrál na několika předních streetballových turnajích včetně *Entertainer's Basketball Classic*, *The North American Street Basketball Tour*, *AND1 Mixtape tour* a v *ESPN* televizní show - *Street Ball*. Říká se, že během streetballového turnaje v legendárním Rucker Parku v Harlemu, Alston jednou předvedl něco, co by většina označila jako neproveditelný pohyb. Během rychlého protiútoky a pokusu o dvojtakt změnil ve vzduchu plán a nechal si sklouznout míč dolů po pravé ruce, přes rameno a dolů po levé ruce, načež přihrál spoluhráči, aby zakončil smečí do koše.

Přestože byl pronásledovaný pověstí čistě streetballového hráče, rozhodl se Alston k přestupu do profesionálního basketbalu. Poté, co většinu času v Milwaukee Bucks, plném talentovaných hráčů, proseděl na lavičce, objevil se v roce 2004 jako rozehrávač v *Miami Heat*. Nezklamal a s průměrem 12 bodů a 4 asistencí katapultoval mladý tým z Miami do play-off. Postupně vystřídal týmy Toronta a Houstonu, ve kterém hraje od 4.10.2005, s průměrem 13,5 bodů, 3,3 doskoků, 5,3 asistencí a 1,7 smečů na zápas. Řadí se mezi deset nejlepších v NBA ve smečování a tříbodových koších a je mezi nejlepšími dvaceti v asistencích. Zúčastnil se i *Continental Basketball Association* (asociace vnitrozemského kontinentálního basketbalu) s Idaho Stampede. [WRA, BUE]

4.2 NEJVÝZNAMNĚJŠÍ HRÁČI

Mnohým hráčům z ulice se podařilo uskutečnit pomocí streetballu americký sen. Někteří z nich pocházejí z těch nejchudších poměrů, kde jim téměř jistou budoucností byla kriminalita, drogy, zbraně a nakonec vězení. Jiní si vybrali streetball za způsob svého uplatnění. O některých jsem se již zmínil na předcházejících stránkách. Na tomto místě bych chtěl jejich výčet, alespoň částečně doplnit.

4.2.1 EARL "THE GOAT" MANIGAULT

Pokud nejste opravdoví fanoušci streetballu, možná jste o něm nikdy neslyšeli. Je to jeden z velikánů, na kterého se trochu zapomnělo. Jeho život je jako pohádka o vzestupu a pádu malého chudého chlapce. Není divu, že jeho život byl zachycen v mnoha knihách a stal se předlohou několika

filmových zpracováních. Earl, se narodil 7. září 1944 v Charlestonu v Carolině, brzy se ale s rodiči přestěhoval do Harlemu v New Yorku. V Harlemu neměl lehký život, všude kolem něj alkohol, drogy, gangy a jediné, co mohl dělat, kromě prodeje drog, bylo hrát basketbal na ulici. Ovšem ani to neměl jednoduché. Pro svou malou postavu ho nikde nechtěli, a tak si mohl jen sám házet na koš, když všichni už dohráli. Nevzdal se, věděl, že chce hrát a měl takové odhodlání, že kdykoli a kamkoli šel, nosil závaží na nohou. Skákal při jakékoli příležitosti, a pak jednoho dne, když zase z laviček pozoroval, jak ostatní hrají, se jednomu týmu někdo zranil. A jelikož neměli náhradu, Earl dostal šanci. Sundal závaží a to, co jim předvedl, nikdo nečekal.

Hráč, který měřil šest stop a dva palce (188cm), přiváděl lidi v úžas. Dokázal to, co jiní, o mnoho větší hráči, nedokázali. Například zasměčovat jednou rukou, chytit padající míč do druhé a ještě jí znovu zasměčovat. Vydělával si třeba sázením, že sebere dolarovou minci z vrchu desky. S jeho výškou si na to každý vsadil, ale pro něj to nebyl problém. Pro jeho atletické nadání si brzy získal respekt a pozornost 75 skautů z vysokých škol. Earl si vybral univerzitu Johnsona C. Smithe. Vzhledem k tomu, že ještě na střední škole neuměl dobře číst ani psát, ani zde se mu příliš nedařilo. Navíc neshody s trenérem zapříčinily jeho návrat do Harlemu po prvním semestru.

Stal se závislým na heroinu a v letech 1969 – 1970 si odseděl 16 měsíců ve vězení pro drogově závislé. Nepoučil se a dále bral drogy až do roku 1977, kdy byl na dva roky zatčen za ozbrojenou loupež. Po propuštění se vzdal heroinu a začal svou "cestu proti drogám". Pro děti v Harlemu vybudoval hřiště a s kontakty mezi drogovým podsvětím a dobrými hráči

se mu podařilo vybudovat čistou část uprostřed gheta, kam si mohly děti chodit zahrát. Na tomto svém čistém plácku pořádal zápasy a turnaje až do své smrti v roce 1998, kdy zemřel na srdeční zástavu ve věku pouhých 58 let.

Nikdy si NBA nezahrál, ale hráči z NBA jezdili do Harlemu, aby si mohli zahrát s ním. Kareem Abdul Jabar o něm kdysi řekl: „Je to ten nejlepší hráč, proti kterému jsem kdy hrál.“ Nikdy nehrál profesionální ligu, tedy nikdy nebude v basketbalové síni slávy, ale ti, co ho viděli hrát, jsou přesvědčeni, že tam právem patří. [WEM]

4.2.2 ALLEN „The Answer“ IVERSON

Když se Allen Iverson 7. června 1975 narodil, bylo jeho neprovdané matce Ann Iversonové patnáct let a byla novým přistěhovalcem do státu Connecticut. Svého otce Allena Broughtona "Bubbachuck," jak mu matka přezdívala, příliš poznat nestačil, protože ten od něj, matky a sestry Brandy brzy utekl. Nahradil ho Michael Freeman, Annin přítel, žijící s nimi ve společné domácnosti.

Allen vyrůstal ve velmi chudých poměrech, protože matka často byla bez práce. Rodina si nemohla dovolit teplou vodu a často ani elektřinu. Když o práci po autohavárii přišel i Freeman, rodina vyloženě živořila. Freeman se rozhodl řešit situaci mimo zákon, byl však zatčen za držení kokainu s úmyslem ho prodat a poslán do vězení. Z něj sice po krátké době vyšel, ovšem jen proto, aby se tam za stejný prohřešek vrátil.

Allen byl všestranně nadaným sportovcem, dlouho se rozhodoval mezi basketbalem a americkým fotbalem, ve kterém na střední škole také vynikal a byl dokonce jmenován nejlepším virginským fotbalovým hráčem série AAA. Přesto se nakonec rozhodl pro basketbal a měl zajištěno místo na Kentucky University.

Allen však také trávil hodně času s gangem na ulicích a to se mu stalo osudným. Po hromadné pouliční přestřelce se ocitl ve vazbě a v následném procesu byl poslán na pět let do vězení. Jeho matka se za něj ovšem postavila a dosáhla toho, že mu guvernér Virginie udělil milost. Místo v Kentucky University bylo však ztracené. Ann Iversonová zasáhla i tentokrát. Zašla za koučem Georgetown University Johnem Thomasem a požádala ho, zda by nechtěl jejího syna trénovat. Ten ihned ocenil Allenův talent a vzal mladíka pod ochranná křídla.

V univerzitní lize posbíral Allen spoustu ocenění, mimo jiné cenu pro nováčka roku. Finanční situace v rodině se stále horšila (také proto, že se mu s jeho přítelkyní Tawannou Turner narodila dcera Tiaura) a proto se rozhodl odejít ze školy dřív, než dostudoval. Kariéru v NBA svěřil Davidu Falkovi, jednomu z nejlepších agentů v NBA a jako jedničku draftu si ho vybral tým Philadelphia76ers.

Pro svou reklamní kampaň si ho hned v roce 1996 vybrala firma Reebok, která mu za pět let zaplatila 40 milionů dolarů.

Hned v prvním roce Iverson ukázal, že vedení Philadelphie

mělo mimořádně šťastnou ruku. Stal se nováčkem roku a s počtem 1 787 bodů vytvořil rekord v bodech nastřílených v první sezóně v NBA. Navíc se mu podařilo v pěti utkáních po sobě dát víc než 40 bodů, což předtím žádný nováček nedokázal. Již při příchodu do NBA se ukázal být komplexním hráčem. Diváky udivoval technikou, rychlostí,

výskokem i střelbou. Jeho "crossover dribbling" (náhlá změna rukou v držení míče při driblingu) se stal legendárním.

Philadelphia však rozhodně nepatřila k nejlepším týmům v NBA a Allen se proto musel velmi snažit, aby to s ní někam dotáhl. Po několika osobně úspěšných, ale z hlediska týmových úspěchů slabých sezónách Iverson zazářil v sezóně 2000-01. Nejenže se poprvé v životě dostal s průměrem bodů na zápas nad třicet (31,1), ale dokonce na svých zádech doslova dotáhl celý tým až do finále NBA. Tam bohužel celek podlehl vynikajícím Lakers, přesto to však byl obrovský úspěch. Allen si ze sezóny odnesl ocenění MVP pro nejlepšího hráče ligy - podařilo se mu to jako nejmenšímu hráči v historii. Právě tento rok odborná veřejnost přijala streetballový styl v moderním basketballu. V roce 2000 také podepsal nový kontrakt se 76ers, který mu v šesti letech přinese 71 milionů dolarů.

V dalších dvou sezónách dovedl Allen Philadelphii opět do playoff, ale ani v jedné už tým spanilou jízdu nezopakoval. Nejprve skončil v prvním kole, když nedokázal porazit Boston, o rok později sice přešel přes New Orleans, ale v semifinále konference ho zastavil Detroit.

Před sezónou 2003/04 Allen pomohl týmu USA v bezproblémové kvalifikaci na olympijské hry v Athénách. V NBA pak dokázal po padesáté nastřílet více než 40 bodů na zápas.

Po prvních sezónách v NBA se ozývalo mnoho hlasů, které tvrdily, že Iverson Philadelphii škodí tím, že příliš často bere vše na sebe. Sečteno s Allenovými poměrně obvyklými výstřelky, jako je například jízda v opilosti, měl Allen také početný anti-fanclub. V poslední době se však hráč zklidnil a soustředí se více na basketbal, čímž mnoho svých dřívějších odpůrců přesvědčil o svých kvalitách. [WAI]

4.2.3 JASON WILLIAMS

Jason Chandler Williams je americký profesionální basketbalista hrající za Miami Heat v NBA. Narodil se v Charlestownu v západní Virginii 18. listopadu 1975.

Jason je znám jako hráč, který umí skórovat, dobře procházet kolem hráče jeden na jednoho a výborně přihrávat i když ze začátku své kariéry v NBA inklinoval k poněkud zbrklé hře. Díky své hře se stal pravidelným účastníkem televizního programu *Sportcenter* na *ESPN* pro svoje triky, crossovery a úžasné přihrávky. Přesto jeho hra vykazovala

i dost ztracených míčů a to byl také důvod proč trávil tolik minut na lavičce.

V sezónách od roku 2001 vykazuje jeho hra větší jistotu a patří k nejlepším v asistencích v NBA. Jeho hra se stává jasně rozpoznatelnou svým extravagantním stylem plným bleskových reakcí.

Doplňkem jeho hry jsou efektní triky. Je mu připisováno přinesení některých streetballových pohybů do NBA, stejně jako neuvěřitelné přihrávky za zády a falešné přihrávky (naznačení přihrávky pro zmatení soupeře) za zády. V *Rookie Challenge* v *NBA All-Star Weekend 2000*, Williams předvedl jednu z nejhezčích přihrávek v historii NBA – přihrávku přes loket. Williams tehdy předvedl něco zdánlivě nemožného, když v plném sprintu za zády přihrál o loket Raefu LaFrentzovi. „Udělal jsem to tak, ale už mě nežádejte abych to někdy zopakoval,“ řekl Williams.

Williams je někdy nazýván "White Chocolate" protože mluví s městským přízvukem, kterým se mluví na okrajích měst a také proto, že je často spojován s "černým basketbalem", streetballem, přestože je bílý. Také je někdy přezdíváný "J-Will" nebo "J-Dub" a na prstech ruky má vytetováno "White Boy". [WJW]

4.3 NEJZNÁMĚJŠÍ HŘIŠTĚ

Turisté, kteří navštíví USA chtějí vidět významná místa jako je Bílý dům, Socha Svobody, Grand Canon apod. Streetballeři si chtějí zahrát na jednom z proslavených hřišť,

na kterých hráli legendy nejen streetballu ale i NBA. Zde je přehled pár nejvýznamnějších z nich.

4.3.1 RUCKER PARK

Holcombe Rucker Basketball Courts na rohu 155. ulice a Bulváru Fredericka Douglasce v New Yorku. Mekka streetballu. Domov EBC (Entertainers Basketball Classic) ligy, nejznámější streetballové soutěže na světě. Nenápadné hřiště v Harlemské čtvrti, kde můžeme vidět ty nejlepší triky. Park dostal název po muži jménem Holcomb Rucker, který chtěl prostřednictvím streetballu dát městu příležitost k vyjádření sebe sama. Park byl otevřen 23. února 1953 pod názvem P.S.

156 Playground, který mu zůstal až do roku 1974, kdy na počest 9. výročí zakladatelova úmrtí byl přejmenován na Holcombe Rucker Park. Hrávali na něm ti největší hráči jako Kareem Abdul-Jabar, Wilt Chamberlain, Nate Archibald, Connie Hawkins. Z další generace k nim patří Kobe Bryant, Allen Iverson, Kevin Garnett, Baron Davis, Shawn Marion, Jamal Mashburn, a Stephon Marbury. Kromě EBC, která se zde hraje každé ráno od pondělí do čtvrtka, se zde hraje i Rucker League, každý pátek od července do září, jenž je zahajována Chrisem Ruckerem, vnukem Holcoma Ruckera. [HRH]

4.3.2 THE DOME

The Dome – Madison Square Recreational Center, 1400 East Biddle Street, Baltimore. S příchodem léta se nejlepší

hráči z okolí Baltimoru a Washingtonu pravidelně stěhují na toto hřiště. Jména jako Sam Cassel nebo Steve Francis mluví za všechno. A samozřejmě je to místo, kde potkáte půl soupisky Baltimorské univerzity.

4.3.3 THE CAGE

The Cage (Klec) – na rohu Západní 4. ulice a 6. Avenue v New Yorku.

Nejmenuje se klec náhodou. Hřiště, na kterém se každé

léto hraje mimo jiné *West 4th Street Basketball League*, což je vedle EBC druhá nejdůležitější soutěž v New Yorku. Narozdíl od většiny hřišť, není Klec na izolovaném místě s dostatkem prostoru pro diváky, ale nachází se přímo vedle chodníku velmi frekventované 6. avenue. Její

klasický obrázek je spojen se spoustou lidí visících na plotu Klece, tlačících se na chodníku a vůbec všude, kde se dá. Často je k vidění v mixtapech AND1. Hvězdám Rucker Parku může konkurovat svými vlastními legendami (např. Rod Strickland, The Future (AND1), Smush Parker a další). [HRH]

4.3.4 FRANKLIN PARK

Franklinův park – 4320 W. 15th Street v Chicagu. Chicago je nebem streetu. Austinův park na západě, Fosterův park, Grand Crossing a Fernwood park na východě a Franklinův park na jihozápadě. Město plné hřišť vychovalo například Tima Hardawaye.

4.3.5 VENICE BEACH

Na západním pobřeží USA v Los Angeles najdeme

na Washington Blvd. čtyři hřiště, kde se streetball hraje v každou roční dobu, pro své příznivé klimatické podmínky. Zde se natáčel film "Bílí muži neumějí skákat" s Woody Harrlesonem

a Wesley Snipesem v hlavní roli. [WOL, Str]

4.4 NEJVÝZNAMĚJŠÍ TURNAJE

Ke streetballu patří neodmyslitelně i turnaje. Jejich funkcí je zvyšování popularity tohoto sportu a samozřejmě poměření sil jednotlivých týmů a jednotlivců. Zatímco ve Spojených státech mají streetballové turnaje tradici, v Evropě a na ostatních kontinentech si jí budují. Tyto turnaje zpravidla zaštiťují basketbalové týmy hrající v okolí nebo streetballová federace dané země.

4.4.1 ENTERTAINER'S BASKETBALL CLASSIC

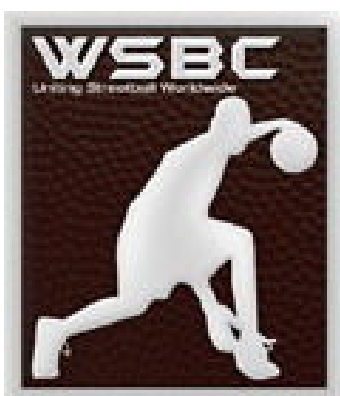
Tento turnaj také nazývaný *EBC* je hraný v *Rucker parku*. Turnaj byl založen v roce 1980 Gregem Mariusem v *Mt. Morris Parku* v Harlemu v New Yorku. Turnaj se přestěhoval do svého nynějšího dějiště po třech letech a pokračuje tak ve streetballové tradici, která v *Rucker Parku* začala před více než padesáti lety. Tento turnaj je vyhlášený nejen pro předváděnou hru a tradici, ale i nejlepšími hráči NBA, jako je Allen Iverson, Elton Brand, Rafael Alston, Baron Davis

a mnohými dalšími, kteří zde pravidelně mimo sezónu NBA hrají.

Reportáže z tohoto turnaje pravidelně vysílá americká sportovní stanice *ESPN* a *MTV2*. [HEC]

4.4.2 WORLD STREETBALL CHAMPIONSHIP

Série turnajů odstartovala svůj první ročník v roce 2007.

Turnaj, který je hrán systémy "na celé hřiště" nebo "3on3", se hraje v pěti hlavních městech Spojených států. Tento turnaj je svojí provázaností unikátní a dává možnost streetballerům porovnat svoje schopnosti s hráči z ostatních velkých měst.

Na rok 2009 se plánuje rozšíření série turnajů do celého světa, na všechny kontinenty. V Evropě by měl turnaj proběhnout v osmi zemích včetně České republiky. [WSB]

4.4.3 BOOST MOBILE ELITE 24 HOOPS CLASSICS

K dalším turnajům nové doby patří turnaj, který se hraje od roku 2006 v Harlemském Rucker Parku. Cílem turnaje je přivést nejlepší hráče basketbalu v zemi v jeden okamžik na jedno místo a dát jim možnost dokázat, že oni jsou ti nejlepší.

Tomuto turnaji předcházejí turnaje středních škol v basketbale *McDonald's All American Game*, *Jordan Classic* a *Roundball Classic*. Na těchto turnajích jsou vybráni nejlepší

hráči z nejlepších týmů do tréninkových kempů "velké trojky":

*Reebok ABCD, Nike All-America a adidas Superstar. Z těchto kempů jsou vybíráni hráči pro turnaj *Boost Mobile Elite 24 Hoops Classic*.*

Turnaj samotný se hraje ve dvou dnech, ale kromě samotné soutěže probíhá v rámci akce mnoho dalších doprovodných akcí. Pre-party, fotografování, exkurze v historickém Harlemu nebo "post-game mixer". [HHC]

5. STREETBALL V ČESKÉ REPUBLICĚ

Popularita streetballu v České republice neustále roste, i když zdaleka není tak velká jako ve Francii, Británii, Chorvatsku nebo USA. Je to dáno i popularitou basketbalu, která je závislá na více faktorech. Přesto zájem o streetball vrůstá spolu se vzestupem Hip Hopové kultury a sporty s ní spojenými, jako skateing, skateboarding, BMX nebo parkour.

Další příčinou je práce *České streetballové federace*, která se snaží zejména pořádáním turnajů a soutěží uspokojit potřeby streetballerů u nás a hlavně tento sport ukázat veřejnosti a zpopularizovat jej.

5.1 NEJVÝZNAMNĚJŠÍ TÝMY

I v České republice vznikají, kromě čistě amatérských týmů zakládaných streetballovými nadšenci, týmy které pro svoji kvalitu našli sponzora a je možné je označovat jako profesionální. Některé jiné se zase dokázali zapsat do historie nejen způsobem hry, ale i výsledky na mezinárodní scéně.

5.1.1 XSTREAM CONVERSE TEAM

Zakladatelem *XSTREAM CONVERSE TEAMU* je Patrik Nguyen. Myšlenka vzniku jakéhosi reprezentačního týmu tohoto sportu vznikla mezi lidmi, kteří začali od roku 2005 pořádat streetballovou ligu (nultý ročník Na Pražačce) a jejich sponzory časopis *Xstream*, který spolupracuje se sportovní značkou *Converse*. Tyto firmy se rozhodly oslovit Patrika Nguyena a nabídly mu spolupráci. Tým, který Patrik vytvořil, dnes můžeme potkávat na turnajích v České a Slovenské republice s názvem *XSTREAM CONVERSE TEAM*.

Tým nebyl prioritně složen z hráčů nejvyšší dostupné úrovně, ale s ohledem na pozitivní vliv na okolí. Cílem bylo vytvořit tým, který by prezentoval veřejnosti to nejlepší ze streetballu. Z toho důvodu byla dána přednost hráčům, streetballovým nadšencům, před ligovými nebo hráči hrající kvalitní soutěže.

Xstream Converse team [NGU]

Sezona 2006 byla pro *XCSteam* sezonou premiérovou a úkolem bylo ukázat sponzorům, že existence má svůj význam. *Xstream* podporoval tým mediálně, *Converse* sportovním vybavením. Tito sponzoři zvali tým na různé akce s vystoupením, exhibice apod. V této sezoně bylo největším úspěchem třetí místo ve finále pražské streetballové ligy, přestože tým nebyl ještě stabilizován a nebylo zastoupení pro všechny pozice. V první polovině sezony tým tápal a sbíral spíše zkušenosti, které mu nakonec pomohly dostat se na medailovou pozici v nejprestižnější streetballové soutěži v ČR, ale i v Evropě. Play off se totiž hrálo v rámci *G2 joyride* na Žlutých lázních, což je sportovně-kulturní akce se

zaměřením na extrémní sporty, největší tohoto druhu v Evropě.

Díky tomuto úspěchu byli jedni z pozvaných na akci *HIP HOP KEMP*, jehož sponzory byli opět *Converse* a *Xstream*. Tento turnaj vyhráli a dominovali ve dvou individuálních soutěžích. Jak ze soutěže trojkařů, tak i smečařů si odnesli vavříny vítěze.

Rok 2007 hodnotí podle vlastních slov jako úspěšný. V této sezóně se zúčastnili mnoha turnajů, ve kterých vždy stáli, s jedinou výjimkou, na stupních vítězů. Získali také mnoho ocenění v individuálních doprovodných soutěžích. Vrcholem sezony byl pro ně mezinárodní závěrečný turnaj v Praze na Václavském náměstí. Zde se kvalifikovalo šestnáct nejlepších týmů z České republiky po sérii turnajů v Brně, Ostravě, Děčíně, Hradci Králové a Praze. Na tomto turnaji, pořádaném streetballovou federací, skončili v konkurenci vrcholových basketbalistů na čtvrtém místě. [NGU]

Patrik Nguyen

Jeden z prvních hráčů streetballu, který začínal sám za svým domem v Neratovicích a bez profesionálního vedení je v dnešní době schopen konkurovat profesionálním hráčům v České republice.

S basketbalem a streetballem začal v roce 1997, ve svých třinácti letech. Atmosféru prvního streetballového turnaje zažil v roce 2001 v Roudnici nad Labem, když si ho všimli, pro něj tehdy neznámí balleři, a pozvali ho do týmu. Brzy na to se byl podívat na prestižní akci s mezinárodní účastí,

pořádané na Letné v Praze, *adidas Streetball Challenge*. Tato akce na něj udělala velký dojem a on se rozhodl ve svém umění zlepšovat.

Patrik Nguyen [NGU]

V té době hrával v Neratovicích, kde se postupně vytvořila streetballová komunita. Časem se rozhodli někteří hráči v čele s Patrikem vyjet do okolních měst, jako jsou Mělník, Kralupy a Brandýs nad Labem, a hledat zde další soupeře, výzvy a motivaci. Svě umění předváděli na každoročních turnajích v Roudnici nad Labem, které mají již více jak desetiletou tradici. Postupně se streetballová komunita v Neratovicích začala trhat. Hráči ztratili zájem, nebo se rozutekli po ČR.

Patrik se proto rozhodl vyjet do Prahy a hledat zde nové výzvy. Říká se, že český streetball je v Praze. Pro streetball jsou tu z českého pohledu ideální podmínky. Je zde velké množství venkovních hřišť a hráčů z celého světa. To bylo pro Patrika novou hnací silou. Zde začínal na Adidas Court Sparta a Na Pražačce, která je na Žižkově. Na těchto hřištích se vždy scházela a nadále schází národnostní směs, která Patrika připravila po všech stránkách na hru nejvyšší úrovně.

A zde se právě začíná rýsovat tým, který dnes známe jako *XSTREAM CONVERSE TEAM*, nebo zkráceně *XCSteam*.

Zde se totiž seznámil s hráči, se kterými se zúčastňoval streetballových turnajů v Praze, které byly většinou pořádané *Českou streetballovou federací*. Na těchto turnajích se dostal do podvědomí jak hráčů, tak i organizátorů, pro svůj specifický volný styl hry. V té době se také zúčastnil několika soutěží ve streetball-freestyle. Tehdy jeho jméno ještě více získalo na významu, když se mu v konkurenci profesionálních basketbalistů podařilo zvítězit v prestižní akci *Nike Freestyle FACE OFF* v roce 2003.

Díky tomu některé lidi pohybující se kolem basketbalu a streetballu napadlo, vytvořit tým, který by propagoval tuto alternativu basketbalu. Od té doby je streetballová kariéra Patrika spjata s *XSTREAM CONVERSE TEAMEM*. V jeho barvách získává jak týmová tak i osobní ocenění. [NGU]

5.1.2 FIREBALL TEAM TEPLICE

Fireball team Teplice byl založený v létě roku 2005.

Je jediný freestylový tým svého druhu. Jeho myšlenka fireballu vychází ze základů basketbalu, streetballu a freestyle. Je tedy něčím mezi sportem a uměním, kde se hráči řídí přesnými pravidly - desaterem, sepsaným pěti zakládajícími členy, které musí každý hráč fireballu dodržovat, jak na hřišti, tak mimo něj. Vytváří tak nadčasovou myšlenku fair-play jak na hřišti, tak i v životě. Základem fireballu přesto zůstává dát koš jakýmkoliv neobvyklým

způsobem a předvádět exhibiční zápasy na jeden koš. Vše je založeno na dokonalé sehranosti, načasování a momentech překvapení.

Streetball v Teplicích nemá příliš velké zastoupení, venkovních hřišť na basketbal je jen málo a pokud jsou, jsou ohraničena vysokými ploty a cedulemi se zákazem vstupu. V době kdy, se BK Teplice staral o každoroční turnaje ve streetballu při příležitosti Zahájení lázeňské sezony, bylo košů po Teplicích dost. Ovšem koše vymizely, hřiště nahradily budovy a nákupní centra. V současné době se vše zase zlepšuje a u mnoha škol vyrostla multifunkční sportoviště, která může navštěvovat i veřejnost. Mnoho hráčů sem chodí trénovat střelbu, nebo si zahrát s ostatními.

Fireball se snaží propagovat streetball na veřejnosti jako sport, který je přístupný všem, jako východisko z potřeby se aktivně projevit, ale i zahnat nudu. V tom myslí hlavně na adolescenty, kteří se v prostředí sídlišť uchylují ke zneužívání alkoholu, tabáku a jiných návykových látek.

Svůj exhibiční styl propaguje natáčením krátkých filmů, účastí na turnajích, freestyleovými exhibicemi a utkáními. Hráčem tohoto týmu se stal roku 2007 i basketbalista hrající *Národní basketbalovou ligu* v letech 2003 až 2007 Vladimír „Ladzi“ Hejl.

Svůj styl propagace by si chtěl *Fireball team* udržet i nadále a v blízké budoucnosti spojit své síly s Českou *Streetballovou federací*. [HEF]

Vladimír „Ladzi“ Hejl

Ladzi začínal s basketbalem jako desetiletý školák, když začal chodit do teplického basketbalového klubu. Tréninky byly nejprve jeden den v týdnu a tak zbývající dny trávil s kamarády na jediném venkovním hřišti v okolí, v Proboštově. A basketbal tady hráli za každých podmínek. Někdy hráli ve sněhu, jindy v noci za svitu svítlen z jízdního kola.

Ve dvanácti začal trénovat se staršími hráči, ale zde se moc neprosazoval. Přesto toto prostředí bylo pro něj prověrkou pro pozdější roky, kdy začal v Teplicích hrát basketbalovou extraligu. V té době patřily mládežnické výběry v Teplicích k nejlepším v republice. V létě, když se nehrála liga, jezdil se svými spluhrači po turnajích ve streetballe do Roudnice nad Labem, Liberce a samozřejmě Teplic.

V roce 2003 si ho vybral *BK Chomutov* pro boje o postup do první ligy. Po tomto triumfu si zahrál i *All Star Game*. V *BK Chomutov* zůstal rok a poté přestoupil do *BK Ústí nad Labem*. Po sezóně 2006/2007 *Ústí* opustil a stejně tak i vrcholový basketbal.

Od roku 2007 trénuje mládežnické výběry v *BK Teplice* a své umění předvádí při exhibičních utkáních *Fireball teamu*. [HEJ]

5.2 NEJVÝZNAMĚJŠÍ HRÁČI

Streetball je v české zemi poměrně novým sportem a proto si nestačil získat takovou oblibu jako například v USA, ale i některých zemích Evropy, v Británii, Francii, Německu nebo v zemích bývalé Jugoslávie. Stejně tak základna českých streetbalerů je úzká a hráči, kteří mají dispozice, hrají spíše basketbal. Přesto zde najdeme několik jednotlivců, kteří do historie tohoto mladého sportu promluvili a nebo stále promlouvají. [TOT]

5.2.1 JAKUB „JRock“ SKÁLA

Jakub Skála je český basketbalista hrající Národní basketbalovou ligu od svých dvaceti let od roku 1998. Hraje na pozici křídla.

K basketbalu ho přivedl jeho otec, bývalý reprezentant ČR. Asi v sedmi letech začal hrát, nebo spíše trénovat pod dalším bývalým reprezentantem Milanem Voračkou. Ke streetballu se dostal poměrně pozdě, také proto, že dříve bylo jen málo volně přístupných košů mimo školní hřiště, která byla oplocená a hlídána.

V roce 1994 se zúčastnil poprvé streetballového turnaje v Praze u Holešovického pavilonu s názvem *adidas Streetball Challenge*. Zde získal dobrou zkušenost. Při hře se totiž potkával s hráči z naší nejvyšší soutěže a hra vykazovala velkou kvalitu. V dalších letech se účastnil i turnajů pod hlavičkou *Nike*, které se hrály Na Pražačce.

Později začal spolupracovat s Českou streetballovou federací na *Streetball cupu* v Děčíně, Praze a Brně, kde nejdříve hrával a později se podílel i jako organizační pracovník na komunikaci se zahraničními týmy. [SKA]

5.2.2 LUKÁŠ „GIGI“ KRAUS

Lukáš Kraus je český basketbalista hrající Národní basketbalovou ligu od svých dvaceti let od roku 1998. Hraje na pozici křídla.

Jeho první kontakt s míčovou hrou bylo na ulici při streetballe, v jeho patnácti letech, v roce 1999. V té době studoval na sportovním gymnáziu se zaměřením na plavání. Do třídy chodil společně s atlety a basketbalisty, se kterými začal chodit hrát streetball. Zde se nejprve naučil základům basketbalu a později získal i velikou zručnost. Již v roce 2002 se stal, ve svých osmnácti letech, hráčem BC Sparta Praha. Od roku 2004 je zván do reprezentačního výběru. Jeho styl hry i dnes vykazuje známky streetballu, což mu je někdy trenéry vytýkáno. [KRA]

5.3 NEJZNÁMĚJŠÍ HŘIŠTĚ

Poslední dobou je snahou mnoha městských zastupitelů stavět různá multifunkční hřiště pro sportovní využití. Tato snaha je jistě chvályhodná, přesto nemůže uspokojit vyšší požadavky sportovců specializujících se jedním směrem. Nejlepší streetball najdeme v Praze a stejně tak i nejlepší hřiště.

5.3.1 ADIDAS COURT SPARTA

První hřiště specializované na streetball vzniklo na Letné u sportovního areálu fotbalové Sparty. Firma adidas jako propagátor streetballu v Evropě poskytla na toto hřiště finanční prostředky. Později se na tomto hřišti uskutečnilo několik turnajů *adidas Challenge streetball* a hrál se zde i první ročník *Pražské streetballové ligy*. Na tomto hřišti se scházela široká komunita pražského streetballu. Pravidelně zde hráli hráči mnoha národností – Američané, Britové, Francouzi, Rusové, ale i hráči ligových týmů Sparty nebo USK. Od roku 2007 je toto hřiště minulostí, když muselo ustoupit úpravám infrastruktury na Letné. [NGU]

5.3.2 NIKE NA PRAŽAČCE

Druhé hřiště speciálně přizpůsobené streetballu bylo vystavěno firmou Nike v Praze na Žižkově ve sportovním areálu. Mnoho hráčů dříve hrajících na Spartě se přemístilo sem a doplnilo komunitu převážně českých streetballerů.

Pravidelně se zde pořádají utkání *Pražské streetballové ligy* a v minulosti zde proběhlo několik turnajů pod záštitou Streetballové federace. Toto hřiště je domácím pro *Xtrem Converse team*. [NGU]

5.4 NEJVÝZNAMNĚJŠÍ TURNAJE

Historie streetballových turnajů v České republice sahá do roku 1994. Od tohoto roku zde pravidelně pořádala turnaj firma adidas. Myšlenka na pořádání akce *adidas Streetball Challenge* vznikla na základě existující tradice veřejných

turnajů ve Spojených státech. První turnaj na území Evropy

se konal roku 1992. Tento rok uspořádala firma adidas sérii turnajů v rámci propagace streetballu na Evropském kontinentě. O dva roky později se do organizování turnajů zapojilo již 29 zemí a počet účastníků dosáhl 170 000. Od roku 1995 pořádal adidas i pravidelná mistrovství světa. Nultý ročník se uskutečnil v Barceloně, následovala Budapešť, Milán, Paříž. Každá

z těchto akcí se těšila obrovskému zájmu účastníků i diváků. Mimochodem i proto, že na každou z nich přivezl adidas jednu z hvězd NBA: basketbalovou legendu Kareem Abdula Jabbara, Johna Starkse z týmu NBA New York Knicks nebo Kobe Bryanta z L. A. Lakers. Na mistrovství světa v roce 1996 v Budapešti zanechal český tým nesmazatelnou stopu. Čtyři hráči ze Žďáru nad Sázavou - Jiří Šebek, Tomáš Tyl, Jiří Budňák a Petr Nejezchleb - vybojovali historickou stříbrnou medaili a vklínili se mezi takové basketbalové velmoci, jako jsou Chorvatsko a Jugoslávie.

Později zde začala působit firma Nike se svým *Summer Camp* a streetballovým *Nike 3on3 Basketball*.

V dnešní době je v České republice hlavním organizátorem streetballových turnajů *Česká streetballová federace*. Tyto turnaje vynikají masovou podporou sponzorů, celorepublikovým pokrytím, vzájemným provázáním, ale i spoluprací s předními českými basketbalovými kluby a hráči. Ostatní

turnaje jsou spíše lokálního charakteru, mnohdy vysloveně v rámci nejbližšího okolí. [KOL]

5.4.1 ČESKÝ POHÁR VE STREETBALLE

Nejlepší a nejznámější turnaj u nás. Hraje se pravidelně, každoročně od roku 2001 systémem kvalifikačních turnajů v Děčíně, Ostravě, Hradci Králové, Brně a Praze. Do finálového turnaje v Praze se postupně kvalifikuje šestnáct družstev. Tohoto turnaje se pravidelně účastní i zahraniční týmy, zejména z Polska a Německa. Tento turnaj je považován za neoficiální mistrovství České republiky ve streetballu. Každý rok o tomto turnaji přináší zpravodajství média v čele s Českou televizí. Tento turnaj je jednou z hlavních akcí *České streetballové federace*. [SMA]

5.4.2 PRAGUE INTERNATIONAL STREETBALL CUP

Jedna z nejprestižnějších streetballových akcí v Evropě se v Praze koná od roku 2003. Soutěž je určena mužské kategorii a na turnaj se kvalifikuje prvních 10 týmů z ČR ve streetballu a dále vítězná družstva mužských kategorií národních soutěží evropských zemí. Každoročně jsou zvány týmy z celé Evropy. [SMA]

5.4.3 CZECH OPEN 5 ON 5

Turnaj, který je zakončením streetballové sezony. I tento turnaj je pod záštitou streetballové federace. Je to jediná akce

tohoto druhu u nás. Hraje se 5na5 pod otevřenou oblohou na dva koše. Podobné akce se hrají od nás nejbliže v Německu tzv. *NBA Basketball Challenge*. Hra 5na5 je velmi populární v zemi basketballu, v USA, kde se hraje častěji než 3na3. [SMa]

5.4.4 PRAŽSKÁ STREETBALLOVÁ LIGA

Turnaj hraný ligovým systémem na skupiny, každý s každým. Základní část probíhá v květnu a červnu a finále systémem turnaje v září. I sem se kvalifikuje šestnáct nejlepších týmů ze základní části. Turnaj se hraje z praktických důvodů pouze v Praze a to pro malé množství týmů v celé republice. Přesto je zajímavá svou rozmanitostí. V této lize totiž působí hráči mnoha národností. [SMa]

5.4.5 PRVNÍ ČESKÁ STREETBALLOVÁ TOUR

Od července do září se na Moravě koná první česká streetballová tour, kde nejlepší týmy moravských měst postupují do celkového finále hraného ve Zlíně, kde se vždy hraje o hodnotné a atraktivní ceny. V roce 2007 se hrálo o letenky a lístky na *NBA Europe Live Tour 2007* v Římě, kde se předstvíly týmy Bostonu a Toronta. V tomto duelu se proti sobě postavili R. Allen, P. Pierce, K. Garnett a CH. Bosh. [NGX]

5.4.6 3 NA 3 STREET ROUDNICE NAD LABEM

Turnaj je pořádán každoročně od roku 1996. Jeho hlavní organizátor Jan Franěk „Kafka“ našel vzor v *adidas Streetball Challenge*, kterého se sám účastnil. Postupně turnaj dostával svůj osobitý ráz, vyhovující místním podmínkám. Jeho původním cílem bylo vytvořit v Roudnici nad Labem turnaj, který by se časem zařadil do turnajů patřících nejdříve pod hlavičku adidasu a v době kdy *adidas Streetball Challenge* v ČR končil pod *Českou streetballovou federaci*.

Tento turnaj se stal pravidelným velkým turnajem ve streetballové sezóně. V některých sezónách počet týmů dosahoval sedmdesáti a hráčů se zúčastnilo téměř tři sta. A oceněných kolem sto padesáti.

V minulosti turnaj spolupracoval s firmami Russel Athletic a Converse, které mu dělaly sponzory. V současné době se jedná o sponzoringu s menšími firmami.

Přestože turnaj funguje samostatně, oproti původním plánům přidružit se k ostatním turnajům pod ČSF, jeho obliba mezi streetballery stále stoupá. [FRA]

6. ZÁVĚR

Streetball získává stále více na oblibě, zvláště pak v posledních deseti letech. Jeho počátky sice datujeme do začátku dvacátého století, ale celé století v podstatě nepřekročil hranice severní Ameriky. I v dnešní době, pokud se řekne světový streetball, je myšlen streetball americký a zvláště pak AND1.

Podobné týmy jako AND1 se sice objevují i v dalších zemích na světě, ale zdaleka nedosahují takové popularity ani herní kvality. V Británii, Francii nebo Německu jsou zakládány týmy, které jsou sponzorované místní televizní stanicí a dalšími sportovními firmami a svým způsobem se snaží navázat na AND1 v Evropě. Poptávku, ale naplňuje AND1, když svá turné postupně rozšířil i na ostatní kontinenty. Kvalita a popularita streetballu je přímo úměrná kvalitě a popularitě basketbalu v dané oblasti. Někteří hráči AND1 dosahují kvality NBA a proto jim jen málo týmů může konkurovat.

Streetball se proto provozuje na většině míst na světě mezi amatéry i když v mnoha zemích jsou organizováni streetballovými federacemi na turnajích a ligách. Přesto většina hráčů přichází z pod vlastního koše, kde jsou si sami sobě trenéry, pod koše ostatních streetbalerů, aby porovnali své síly a schopnosti.

Na mnohých místech v naší zemi jsou stavěna hřiště ve spolupráci měst a jednotlivých škol. Tato hřiště dávají možnost úniku mladým od zneužívání alkoholu, drog a tabáku. Bylo tomu tak před sto lety v Americe a je tomu tak

i dnes kdekoli jinde na světě. Jedním z důvodů výstavby je přilákat mladé a proto jim je, na mnohých místech, umožněn volný přístup.

Basketbal a streetball je ve Spojených státech velmi populární, přestože k organizování a řízenému tréninku mladých dochází až na středních školách. Do té doby hrají na venkovních hřištích streetball. V naší zemi jsou děti organizovány již na prvním stupni základních škol, ale jen v některých městech. K vedení dětí k basketbalu dochází buď v městech větších nebo tam kde je tradice. Proto se většina dětí a mládeže, která projevila zájem o basketbal, uchyluje na hřiště pod širou oblohou. [VEL, KAR]

Pro mnoho hráčů je inspirací NBA nebo AND1. Snaží se napodobit jejich styl, crossovery a triky. Díky tomu roste i herní kvalita mezi amatéry. Mnoho takových nadšenců hledá na internetu tréninkové programy, které jim mají pomoci rozvíjet jednotlivé herní dovednosti. Nadání a pevná vůle mnohé přivedla do profesionálních basketbalových lig přímo ze hřiště.

Basketbal a streetball se liší nejen v pravidlech, např. v jejich volném výkladu, ale i ve způsobu hry a dovednostech hráčů. Někteří profesionální hráči basketbalu vidí hlavní přednosti streetballu ve větší rychlosti, individuální vyspělosti a agresivitě hráčů oproti vyšší kvalitě basketbalistů ve střelbě a týmovému pojetí hry. [VEL, KAR]

K tomu, aby se kvalita a popularita zvyšovala i nadále jsou podmínky poměrně dobré. Mnozí hráči streetballu, jak vyplývá z rozhovorů a dotazníků, by přesto uvítali více hřišť,

lepší zázemí a větší počet turnajů, kde by mohli porovnávat a předvádět svoji hru.

Věříme, že stanovené cíle byly splněny, že se nám podařilo zachytit jak vznik a vývoj v zahraničí, tak příchod do České republiky. Představili jsme a seznámili čtenáře s hráči a týmy, kteří byli největším přínosem pro tento sport. Stejně tak jsme přiblížili nejznámější streetballová hřiště a turnaje. Domníváme se, že práce je přínosná jak pro laiky, tak odbornou veřejnost a stane se inspirací lidem pro využití v praxi.

Literatura:

- [BIF] *Black Fives: Home* [Online]. c2007, poslední revize 5.2.2008 [cit. 5.3.2008]. <<http://blackfives.com>>
- [BUE] BUENO, F. *AND1 : Streetball*. 1. vyd. 2006. 128 s. ISBN978-0-7615-5279-6
- [FHM] *The Laws of Ball - Features - Sports - FHM Online - The Premier Online Mens Magazine in the US* [Online]. c2008 [cit. 3.2.2008]. <<http://www.fhmonline.com/articles-3171.asp>>
- [FRA] FRAŇEK, Jan. *Roudnice – streetball cup* [online]. 10.4.2008; [cit. 12.4.2008]. Osobní komunikace.
- [GRE] GREEN, B. *Spinning the Globe : The Rise, Fall, and Return to Greatness of the Harlem Globetrotters*. 1.vyd. New York : HarperCollins Publisher, 2005. ISBN0-060-55549-1
- [HaG] *The Official Site of the Harlem Globetrotters: Photo Gallery* [Online]. c2007, [cit. 12.1.2008]. <<http://www.harlemglobetrotters.com/photos/photos>>
- [HAS] HASKINS, D. *Glory Road: My Story of the 1966 NCAA Basketball Championship and How One Team Triumphed Against the Odds and Changed America Fore*. 1. vyd. Hyperion Books Publisher, 2006. ISBN9781401307912
- [HBH] *This Day In Basketball History - Hoopedia* [Online]. c2007, poslední revize 27.10.2007 [cit. 20.3.2008]. <http://hoopedia.nba.com/index.php/This_Day_In_Basketball_History>
- [HDB] *Danny Biasone - Hoopedia* [Online]. c2007, poslední revize 21.2.2008 [cit. 3.4.2008]. <http://hoopedia.nba.com/index.php/Danny_Biasone>
- [HEC] *Entertainer's Basketball Classic – Hoopedia* [Online]. c2007, poslední revize 11.2.2008 [cit. 20.3.2008]. <http://hoopedia.nba.com/index.php/Entertainer%27s_Basketball_Classic>
- [HEF] HEJL, Vladimír. *Fireball team info* [online]. 12.4.2008; [cit. 12.4.2008]. Osobní komunikace.
- [HEJ] HEJL, Vladimír. *Dotazník - streetball* [online]. 22.4.2008; [cit. 22.4.2008]. Osobní komunikace.
- [HGB] *Harlem Globetrotters se v Brně moc nepředvedli* [Online]. c2004, poslední revize 29.10.2004 [cit. 1.4.2008]. <http://www.blanensko.info/article_read.php?article=428>
- [HHC] *Boost Mobile Elite 24 Hoops Classic - Hoopedia* [Online]. c2007, poslední revize 26.12.2007 [cit. 15.3.2008]. <http://hoopedia.nba.com/index.php/Boost_Mobile_Elite_24_Hoops_Classic>
- [HJN] *James Naismith - Hoopedia* [Online]. c2007, [cit. 3.2.2008]. <http://hoopedia.nba.com/index.php/James_Naismith>

- [HRH] *Holcombe Rucker – Hoopedia* [Online]. c2007, poslední revize 27.10.2007 [cit. 5.3.2008].
<http://hoopedia.nba.com/index.php/Holcombe_Rucker>
- [JaN] *James Naismith* [Online]. c2008 [cit. 2.3.2008].
<http://www.kshs.org/portraits/naismith_james.htm>
- [KAR] KARGER, J., VELENSKÝ, M. *Basketbal*. Grada : Praha, 1999. 104 s. ISBN80-7169-834-2
- [KOL] KOLÁŘ, Petr. *Abičko - Tištěné ABC* [Online]. c2000, poslední revize 2.5.2000 [cit. 30.3.2008]. <<http://www.iabc.cz/scripts/detail.php?id=817>>
- [KRA] KRAUS, Lukáš. *Dotazník - streetball* [online]. 5.5.2008; [cit. 5.5.2008]. Osobní komunikace.
- [MaE] ŘÍMAN, J. a spol. *Malá Česká Encyklopedie*. svazek 5, Academia, 1987.
- [NGU] NGUYEN, Patrik. *XCSteam info* [online]. 9.4.2008; [cit. 9.4.2008]. Osobní komunikace.
- [NGX] NGUYEN, Patrik. *Články - Xstreamracing.com* [Online]. c2006, 12.8.2007 [cit. 19.4.2008]. <<http://www.xstreamracing.com/reporty.html>>
- [OCB] O'CALLAGHAN, B. *An Illustrated History of the USA*. Longman, 1990, 112 s. ISBN9780582749214
- [PET] PETERA, P., KOLÁŘ, P. *NBA – Historie a současnost*. 1. vyd. Praha, 1998. 248 s. ISBN 80-7236-067-1
- [SAN] SANCHEZ, R. *Basketball's Biggest Upset: Texas Western Changed the Sport with a Win Over Kentucky in 1966*. 1. vyd. Authors Choice Press Publisher, 2005. ISBN 9780595378722
- [SBA] *Street Basketball Association LLC | History* [Online]. c2007, [cit. 4.2.2008]. <<http://www.streetbasketballassociation.net/content/About-SBA/history.html>>
- [SKA] SKÁLA, Jakub. *Dotazník - streetball* [online]. 1.4.2008; [cit. 17.4.2008]. Osobní komunikace.
- [SMa] *...:Streetball mania:... – Turnaje* [Online]. c2006, [cit. 13.4.2008]. <http://streetball-mania.cz/joomla/index.php?option=com_content>
- [SMI] SMITH, R. *Ilustrovaný průvodce po NBA*. 1. vyd. Praha : Svojtka a kol., 1998. 224 s. ISBN 80-7237-137-1
- [Str] *streetballers | basketballers* [Online]. c2007, [cit. 15.3.2008]. <<http://streetballers.narod.ru/ruckerpark.html>>
- [TeW] *texasWestern.jpg (JPEG obrázek, 1000x1292 bodů)* [Online]. c2007, poslední revize 12.9.2007 [cit. 5.1.2008]. <http://www.ncaa.org/hall_of_champions/exhibits/images/2003MarchMadness/texasWestern.jpg>

- [TOT] TOTH, Tomáš. *Dotazník - streetball* [online]. 18.4.2008; [cit. 22.4.2008]. Osobní komunikace.
- [VEL] VELENSKÝ, M. *Streetball : sportovní hra tříčlenných družstev na jeden koš*. 1. vyd. Praha: Olympia, 1999. 62 s. ISBN 80-7033-625-0
- [WAI] *Allen Iverson - Wikipedia, the free encyclopedia* [Online]. c2005, poslední revize 8.3.2007 [cit. 15.3.2008]. <http://en.wikipedia.org/wiki/Allen_iverson>
- [WAN] *AND1 - Wikipedia, the free encyclopedia* [Online]. c2005, poslední revize 5.3.2007 [cit. 5.3.2008]. <<http://en.wikipedia.org/wiki/AND1>>
- [WEM] *Earl Manigault - Wikipedia, the free encyclopedia* [Online]. c2005, poslední revize 3.2.2007 [cit. 5.3.2008]. <http://en.wikipedia.org/wiki/Earl_Manigault>
- [WHG] *Harlem Globetrotters - Wikipedia, the free encyclopedia* [Online]. c2007, [cit. 21.1.2008]. <http://en.wikipedia.org/wiki/Harlem_Globetrotters>
- [WHS] *Harlem Globetrotters - Wikipedia, the free encyclopedia* [Online]. c2007, [cit. 21.1.2008]. <http://en.wikipedia.org/wiki/Harlem_Globetrotters_-_cite_note-savoy-1>
- [WJW] *Jason Williams (basketball) - Wikipedia, the free encyclopedia* [Online]. c2005, poslední revize 5.3.2007 [cit. 15.3.2008]. <http://en.wikipedia.org/wiki/Jason_Williams_%28basketball%29>
- [WOL] WOLFF, A. *Big game, small world – a basketball adventure*. 1. vyd. New York : Warner Books, 2002. 424 s. ISBN 0-446-52601-0
- [WRA] *Rafer Alston - Wikipedia, the free encyclopedia* [Online]. c2005, poslední revize 2.3.2007 [cit. 5.3.2008]. <http://en.wikipedia.org/wiki/Rafer_Alston>
- [WSB] *WSBC | World Street Ball Championships* [Online]. c2007, poslední revize 19.12.2007 [cit. 15.3.2008]. <<http://www.wsbchoops.com>>
- [WST] *Streetball - Wikipedia, the free encyclopedia* [Online]. c2005, poslední revize 1.3.2007 [cit. 5.3.2008]. <<http://en.wikipedia.org/wiki/Streetball>>
- [WVB] *Variations of basketball - Wikipedia, the free encyclopedia* [Online]. c2005, poslední revize 1.3.2007 [cit. 5.3.2008]. <http://en.wikipedia.org/wiki/Variations_of_basketball>